

POSTNINA PLAČ
V GOTOVINI
ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA
R 4 V N E

Mendes-France krepko nadaljuje svojo pot

Pomiritev v Tunisu — Pred sprejemom gospodarskega programa — Dokončno stališče do EOS okoli 20. t. m.

Po svojem prvem uspehu, ki ga je žel s sklenitvijo premirja v Indokini, se »pravi mož za Francijo«, ministrski predsednik Mendes-France ni odpočil na svojih lovorikah, ampak je hitel naprej v izvajanju svojih načrtov. Od problemov, katerih rešitev si je postavil kot najneposrednejšo nalogo, namreč razčistitev severnoafriškega vprašanja, ozdravitev francoskega gospodarstva in razjasnitev francoskega stališča do Evropske obrambne skupnosti, mu je po indokitajskem premirju sedaj uspelo urediti že drugega — pomiritev v Tunisu.

Na nedavni vladni seji je Mendes-France dobil pristanek za izvedbo sprememb, ki naj bi dale Tunisu novo smer političnega življenja. Z vladnim sklepom je bil odpoklican dosedanji francoski generalni rezident za Tunis in je na njegovo mesto prišel general Boyer de la Tour, ki je doslej poveljeval francoskim četam v Tunisu. Minulo soboto se je Mendes-France nenadoma podal osebno v Tunis, kjer je razgovarjal s tuniškim bejem in novim francoskim generalnim rezidentom. Po Mendesovih načrtih bo Tunis dobil popolno notranjo avtonomijo, Francija si bo pridržala le odločanje v vojaških in zunanje-političnih vprašanjih.

Po tuniškem obisku Mendes-France, ki se je še isti dan spet vrnil v Pariz, je tuniški bej pozval ljudstvo k miru in takoj imenoval ministrskega predsednika, da sestavi vlado. Imenovan je bil Tahar Ben Amar, zmerni pristaš doslej prepovedane nacionalistične stranke »Neodestur«, ki mu je uspelo komaj 24 ur po imenovanju predložiti beju ministrsko listo. Po poročilih iz Tunisa bo sestojala nova vlada samo iz članov ali pristašev »Neodesturja«.

Sporedno z ukrepi za novo smer političnega življenja v Tunisu je bilo ukinjeno policijsko nadzorstvo nad vsemi voditelji nacionalistične stranke »Neodestur«. Doslej zaprti voditelji so bili izpuščeni na svobodo. Hkrati je doslej v prisilni emigraciji blizu Pariza živeči in sedaj tudi osvobojeni prvak stranke »Neodestur«

Habib Bourguiba pozdravil novi razvoj in pozval »vse, ki jim je pri srcu ohranitev prijateljstva med francoskim in tuniškim narodom, naj prenehajo z nasilji in pozabijo, kaj je bilo v preteklosti«.

Pa ne le tuniškega problema, tudi vprašanja gospodarske ozdravitve se je Mendes-France že temeljito lotil in dal od devetih strokovnjakov izdelati podroben gospodarski program, ki ga je finančni odbor francoskega parlamenta te dni že odobril. Včeraj se je začela razprava o tem programu v parlamentu samem. Sodijo, da bo ministrski predsednik dobil posebna polnomočja za izvedbo programa,

da pa mu bodo ta polnomočja časovno omejena, če ne bolj, vsaj do konca leta. Gospodarski program predvideva med drugim pospeševanje gospodarskega razvoja, dvig kupne moči prebivalstva in zagotovitev delovnih mest, gospodarsko in finančno sodelovanje med Francijo samo in njenimi prekomorskimi posestmi.

Končno je Mendes-France te dni ponovil svojo obljubo, da bo najkasneje kmalu po 20. avgustu skušal pripraviti parlament do tega, da bo zavzel dokončno stališče do Evropske obrambne skupnosti. Samo v tem vprašanju doslej še ni bilo storjenega koraka naprej.

VABILO

Klub koroških študentov-akademikov iz Ljubljane

gostuje s svojim pevskim zborom (50 pevcev) in folklorno skupino (6 plesnih parov)

v ŠMIDELU pri PLIBERKU v soboto, dne 7. VIII. 1954 ob 20. uri na Šercerjevem vrtu;

v ŽELEZNI KAPLI v nedeljo, dne 8. VIII. 1954 ob 9.30 uri v kinodvorani;

v GLINJAH v nedeljo, dne 8. VIII. 1954 ob 16. uri pri Cingelcu na Trati.

Vse ljubitelje slovenske pesmi in narodnih plesov vabi na te prireditve

Slovenska prosvetna zveza

Nov napad na tržaške Slovence

Medtem ko se nadaljujejo pogajanja za rešitev vprašanja Svobodnega tržaškega ozemlja, se v Italiji vrstijo ukrepi, ki nikakor ne opravičujejo upanje, da Italija pošteno želi takšno rešitev, ki bi služila interesom miru in prijateljstva med državami. Nasprotno vedno bolj očitno prihajajo do izraza stare navade zapostavljanja in izkoriščevanja, ki se jih izgleda italijanski politiki ne morejo ali pa nočejo odvaditi. Le tako je namreč mogoče razumeti dejstvo, da so v rimskem parlamentu sprejeli zakon, s katerim se je Italija obvezala, da bo v primeru, če prevzame upravo nad cono A, obdržala v državni službi samo tiste uslužbence, ki se niso v nobeni obliki udejstvovali za to, da Italija ne bi dobila tržaškega ozemlja.

Glasiilo tržaških Slovencev »Primorski dnevnik«, ki v zadnjem času pogosto piše o takih in podobnih načrtih Italije, zavzema stališče tudi do tega zakona in pravi, da bi bila s takimi ukrepi polovica prebivalcev cone A tržaškega ozemlja prikrašana za eno najosnovnejših pravic, namreč za pravico do državne službe. Časopis poudarja, da je na zadnjih občinskih volitvah za tržaško Osvobodilno fronto, Slovensko-italijansko fronto, Slovensko skupnost in ostale stranke, ki so imeleč na svojem programu boj proti priključitvi Trsta k Italiji, glasovalo 42% volivcev in bi zato pomenil izglasovani zakon največjo in najbolj grobo diskriminacijo nasproti 42% volivcem v coni A. V prvi vrsti pa bi ta zakon seveda prizadejal tržaške Slovence in jih napravil za državljane druge vrste.

Tudi drugi tržaški napredni listi kritizirajo takšno početje rimskih politikov in ugotavljajo, da Svobodno tržaško ozemlje po italijanski mirovni pogodbi ni ozemlje, ki bi pripadalo Italiji, zaradi česar odpor proti temu, da bi Italija dobila to področje, ne more biti nikakšno kaznivo dejanje, kakor bi to hoteli uzakoniti z omenjenim zakonom.

Ob takih razmerah je razumljivo, da tržaški Slovenci in njihove organizacije

odločno zahtevajo mednarodne garancije za enakopravno življenje na gospodarskem, socialnem in kulturnem področju za primer, da bi Italija prevzela upravo v coni A. Tako je na primer med drugimi tudi Slovensko-hrvatska prosvetna zveza zahtevala, naj oblasti nemudoma ostvarijo enakopravnost tržaških Slovencev z Italijani na tržaškem ozemlju. Posebej je zveza poudarila zahtevo po razveljavitvi fašističnih protislovenskih zakonov, po samostojnem slovenskem šolstvu, enakopravnosti slovenskih prosvetnih ustanov ter po odškodnini na vseh področjih, na katerih je bila Slovincem pod italijansko oblastjo storjena škoda. V tozadevni resoluciji je SHPZ poudarila: »Naša zaskrbljenost izvira iz naših lastnih izkušenj. Znano je zgodovinsko dejstvo, da so od leta 1918 vzlic najsvečanjšim poročtvom Italije, da bo spoštovala naše človečanske in narodne pravice, izločili naš jezik iz vseh javnih ustanov ter javnega pa tudi zasebnega življenja, da so naše šole ukinili in zaprli, naše kulturne in gospodarske organizacije razpustili in uničili, slovenske nameščence preganjali, naše domove požigali, naša imena italijanizirali, slovenske napise odstranjevali celo z grobov, dokler niso našega življa v Trstu potisnili na raven brezpravne raje.«

Še ena moskovska nota

V Londonu, Washingtonu in Parizu so v sredo bile predane enake note sovjetske vlade, ki vsebujejo predlog za sestanek »velikih štirih« v avgustu ali septembru, na katerem bi proučili osnove in potrebne predpriprave za konferenco o evropski varnosti, ki jo je Moskva predlagala v svoji zadnji noti z dne 24. julija.

Obveščeni krogi menijo, da bodo predstavniki zapadnih sil, ki so se včeraj sestali v Londonu, da pripravijo skupni odgovor na moskovsko noto z dne 24. julija, vzeli v pretres tudi kar novo noto ter da se vlade ZDA, Anglije in Francije z njo niti ne bodo posebno bavile.

Balkanska konferenca se je začela

Danes se je na Bledu začela konferenca zunanjih ministrov Jugoslavije, Turčije in Grčije, ki je bila svojčas preložena, ker niso bile pravočasno zaključene priprave. Sestanek bo predvidoma trajal do 10. t. m. in ga bodo zaključili s podpisom protokolov o trojni zvezi, ki bodo kot dodatek priključeni Ankarskemu sporazumu o prijateljstvu in sodelovanju med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo. Jugoslovanski delegaciji, v kateri bodo med drugimi tudi državni podtajnik za zunanje zadeve dr. Bebler in jugoslovanska veleposlanika v Grčiji in Turčiji, bo načeloval državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović.

Svet Atlantskega pakta je nedavno razpravljaval o Balkanski zvezi med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo ter ugotovil, da bistvo te nove zveze, ki jo bodo v kratkem uradno ustanovili na Bledu, ne nasprotuje Atlantskemu paktu ter bo njena uresničitev prispevala stabilnosti na Balkanu in miru sploh. S tem so se izjalovila tudi tozadevna prizadevanja Italije, ki je skušala potom Atlantskega pakta prepričati sklenitev posebne zveze med tremi prijateljskimi državami na Balkanu.

Mala sprememba v avstrijski vladi

Državni tajnik v ministrstvu za trgovino in obnovo, dipl. ing. G e h a r d t, je te dni podal ostavko. Njegovo mesto je na predlog predsedstva SPÖ prevzel dosedanji šef sekcije za ljudsko prehrano v notranjem ministrstvu, dr. Rudolf F i s c h e r. Novi član avstrijske vlade je jurist in gospodarski strokovnjak z bogatimi izkušnjami.

Mednarodna komisija za Indokino zaseda

Pod predsedstvom ministrskega predsednika Indije Nehruja se je minulo nedeljo prvič sestala v New Delhiju mednarodna komisija za nadzorstvo nad premirjem v Indokini. Prvega sestanka so se udeležili delegati Indije, Poljske in Kanade. Pri vseh nadaljnjih sejah bodo navzoči tudi predstavniki prizadetih držav Francije, Laosa, Kambodže, Vietnama in Vietnamha, ki do prve seje še niso prispele v New Delhi in je seja bila zato odgodena.

Spet boji v Guatemali

Minuli ponedeljek je prišlo v glavnem mestu Guatemale do bojev med regularno armado in tako imenovano »osvobodilno vojsko« sedanjega ministrskega predsednika Armasa. Kakor poročajo, so se kadeti vojne akademije dvignili proti Armasovi vojski, velik del armade pa se jim je potem pridružil.

Že drugi dan pa je bilo vstaje konec. Formalno je bil sklenjen kompromis, dejansko pa se je moral Armas vdati zahtevam upornikov in razpustiti svojo »osvobodilno vojsko«, ki je bila nato kar razorožena. Regularna armada pa mu je zato zagotovila lojalnost. Iz dobro poučenih krogov se sliši, da so tudi ure Armasovega vladanja že štete. Oblast naj bi spet prevzel polkovnik Monzon.

Dejstvo uspešne vstaje proti Armasovi »osvobodilni vojski« in na drugi strani tudi poročila, da je novi režim moral opustiti misel o razveljavitvi nekdanje razlastitve ameriške družbe »United Fruit Company«, zgovorno dokazujejo, da guatemalsko ljudstvo z agresivno importiranim režimom ni in nikdar ne bo moglo biti zadovoljno.

Britanski laburisti kljub napadom v Kitajsko

Delegacija britanske laburistične stranke bo kakor znano tekom tega meseca obiskala LR Kitajsko in je odhod delegacije pod vodstvom predsednika stranke Attleeja predviden za 9. avgust. V zvezi s tem obiskom so s strani konservativne stranke posebno po zadnjih letalskih incidentih nad kitajskimi otoki zagnali precejšen krik in je več konservativnih listov ostro napadlo vodstvo laburistične stranke ter so od Attleeja zahtevali, da prekliče odhod delegacije.

Na te napade je odgovoril generalni tajnik britanske laburistične stranke Morgan Phillips, ki je v članku »Zakaj odhajamo v LR Kitajsko« med drugim zapisal: »Ne vem, kaj lahko napravimo za časa našega kratkega obiska v Kitajski, vendar pa je jasno eno: poskušali bomo prepričati naše gostitelje, da se britansko laburistično gibanje zavzema za odstranitev pregrad nerazumevanja, da bi lahko usmerili vso našo energijo in sredstva za povečanje življenjske ravni naših ljudi.«

Osemčlanska delegacija bo torej kljub ostrim napadom s strani konservativne stranke obiskala LR Kitajsko, kamor namerava odpotovati preko Moskve. Hkrati bodo britanski laburisti obiskali Japonsko, Singapur in Burmo.

Višji prispevki za zavarovanje — večje vračilo

Prvega avgusta je stopil v veljavo novi zakon o odmeri rent. Ta zakon se bo poznal na plačilnih trakih domala vseh avstrijskih delavcev in nameščencev, ker ima za posledico zvišanje odtegljajev. Ker je ureditev novega zakona za delojemalce in rentnike važnega pomena, ne bo napčno, če objasnimo še nekatere podrobnosti.

Biti v Avstriji rentnik, še vedno ni zavirljiva zadeva. Večina rentnikov iz rentnega zavarovanja delojemalcev prejema rente v povprečnem znesku 550 šilingov mesečno, rentniki zavarovanja za nameščence pa povprečno 660 šilingov. Vdove pa morajo izhajati še z mnogimi nižjimi rentami. S socialistične strani so stalno stavili zahteve po zvišanju rent in sicer v interesu rentnikov samih, da bi jim po življenjskem delu kot upokojencem ne bilo treba gladovati in zmrzovati, pa tudi v interesu delavcev in nameščencev, predvsem mladoletnih, za katere bo le tedaj dovolj prostih delovnih mest, če starejši delavci in strahu pred pomanjkanjem v pokolu ne bodo po nepotrebnem predolgo blokirali delovna mesta.

Zboljšanje rent, ki jih je parlament v dolgotrajnih medsebojnih pogajanjih obeh vladnih strank v svojem minulem zasedanju sklenil, je še vedno samo začasen ukrep na poti k reformi socialnega zavarovanja. Novi zakon je važen v dvojnem, namreč zaradi plačila 13. rente in nivelizacije rent. Verjetno bodo že oktobra izplačane 13. rente z izjemo onim rentnikom, ki od nosilca zavarovalnice ne prejema tudi doklade za prehrano, ki imajo še drugače kakšen zaslužek. Tudi rentniki zavarovalnice za nezgode bodo prejeli 13. rento, pogoj pa je, da je njihova pridobitvena sposobnost za najmanj 70 odstotkov zmanjšana. 13. renta, izplačana že oktobra, naj bi olajšala rentnikom nabavo kuriva za zimo oziroma za dopolnilno obleko pred pričetkom mraza, katero okoliščino je zares smatrati za lepo pridobitev.

Z raznivelizacijo rent naj bi bil poizkus polagoma preiti spet k principu bistva zavarovanja. Danes prejemajo mnogi tisoči rentnikov, ki so plačevali desetletja prispevke, enake rente kakor oni, ki imajo mnogo krajšo zavarovalno dobo. Za višino rente naj bo, kakor pri vseh za-

varovanih, merodajna višina prispevkov in doba plačevanja. Raznivelizacija bo večini rentnikov v Avstriji prinesla višje rente. Skoraj vsaka starostna in invalidska renta, ki znaša več ko 538 šil. in vsaka renta za vdove, ki znaša več ko 354 šil. bo zvišana, kar se bo izvedlo na podlagi novega preračunavanja, pri katerem tako imenovana temeljna renta ne bo čisto podvojena.

13. mesečna renta in nivelizacija rent je prvi korak k zadovoljivejšim rentam. Cilj je izenačiti rente privatnega gospodarstva s pokojninami javne službe. Osnutek nadaljnega parlamentu predloženega zakona o zavarovanju predvideva, da bodo končno rente po 40-letni službeni in zavarovalni dobi znašale 72 odstotkov in po 50-letnem delu 80 odstotkov povprečnega mesečnega zaslužka.

Ta sedaj v zakonu sklenjena začasna

Tudi ameriške države v gospodarskih težavah

Ne le v Evropi, tudi v Ameriki, v kateri mnogi vidijo obljubljeni deželo, je še mnogo držav, ki se morajo boriti z enakimi ali pa s še večjimi gospodarskimi težavami kakor razne evropske dežele. Gre tukaj namreč za ameriške dežele, ki niso vključene v federacijo severnoameriških držav ali ZDA, kakor se glasi kratka, imajo pa s temi seveda tesne zveze in razne medsebojne pogodbe, ki se posebno izražajo na gospodarskem in socialnem področju. O vseh perečih vprašanjih med temi državami razpravljajo na posebnih medameriških konferencah, ki jih sklicujejo pač po potrebi in možnostih.

Tudi na zadnji taki medameriški konferenci v Caracasu so sklenili sklicati posebno ekonomsko konferenco ameriških držav. Za konferenco, ki bo meseca novembra v Rio de Janeiru, je medameriški ekonomsko-socialni svet sprejel tudi že podroben dnevni red, ki predvideva samo vprašanja medsebojnih gospodarskih odnosov. Za posebno konferenco so se odločili iz razloga, da bi Združene države Amerike imele dovolj časa za določitev svojega stališča do skoraj soglasne zahteve 19 nerazvitih ameriških držav, ki bi želele, da bi ZDA v gotovih ozirih spremenile svojo gospodarsko politiko do njih. Konference, od katere pričakujejo

ureditev rentnih zadev stane umevno veliko denarja. Ze letos bo v ta namen potrebnih 260 milijonov šilingov več, leta 1955 380 milijonov šil., po petih letih pa 1 milijardo šil. To je vzrok, da so prispevki za zavarovanje od 1. avgusta zvišani ter so od tega časa tudi vsa posebna plačila, kakor božične remuneracije, 13. in 14. mesečne plače, doklade za gradnje, nevarnosti, težje delo in višinske doklade, kakor tudi doklade za nadure podvržene zavarovalnim odtegljajem. Temeljna podlaga za odmero je zvišana od 1800 na 2400 šil. mesečno. Večji dohodki, ki jih bodo zavarovalnice sprejele, bodo poročene za kritje višjih rentnih izplačil. Za delojemalce nastane iz večjih prispevkov za zavarovanje pravica na večje vračilo. Žrtve, ki jih delojemalci sedaj doživljajo, jim bodo v korist, ko bodo nekoga dne sami postali prejemniki rent.

države Latinske Amerike predvsem pomoč za svojo industrializacijo, se bodo udeležili ministri za finance in gospodarstvo prizadetih držav. V glavnem predvideva dnevni red zagotovitev stabilnih in ugodnejših cen surovin, nadalje zmanjšanje carinskih in drugih omejitev v ZDA ter skupno načrtovanje gospodarskega razvoja.

Poplave tudi na Kitajskem in v Indiji

V srednji Kitajski je po poročilih kitajskih časopisov več deset tek prestopilo bregove in poplavilo več sto tisoč hektarov zemlje. Škoda, ki jo je povzročilo vodovje, je ogromna in o njeni višini doslej niti približnih števil ne morejo navesti. Pravijo, da gre tokrat za največje poplave, ki so v zadnjih 20 letih prizadele Kitajsko.

O velikanskih poplavah poročajo tudi iz Indije, kjer so v severovzhodnih državah Biharju, zahodni Bengaliji in Asamu številne reke vsled večtedenskega deževja poplavile razsežne površine. Poročila iz Kalkute navajajo, da je pod vodo več deset tisoč kvadratnih milj obdelane zemlje, nad milijon ljudi je brez strehe, ker je voda odnesla tudi 180.000 hiš.

Kadar se bo konkretno pristopilo k reševanju ciprskega problema, kar bo slej ali prej postalo potrebno v interesu nemotenega svetovno-političnega razvoja v območju Sredozemlja, bodo morali upoštevati tudi še želje in pravice turške narodnostne manjšine, ki šteje preko 80.000 pripadnikov, živčih na otoku Cipru. Edina skupina, ki se zavzema za ohranitev sedanjega položaja so muslimani. Le-ti pa so premoščevalni, da bi lahko učinkovito uveljavljali svoje želje po nadaljevanju britanske kolonialne uprave.

Prebivalstvo Cipra najde močno oporo za uresničitev svojih teženj v matični Grčiji. Prizadevanja sedanjega predsednika grške vlade maršala Papagosa za priključitev Cipra h Grčiji pa so tudi razumljiva, ker so to bile doslej brezuspešne težnje vseh grških vlad od leta 1912. Prav v zadnjem času pa se je britansko-grški spor za otok Ciper ponovno zaostril. Britanci ga hočejo z vsemi silami obdržati zase kot važno strateško oporišče, Grki pa se prav tako z vsemi silami trudijo za njegovo priključitev. Zato odnosi med obema državama v tem pogledu že sedaj niso najboljši in se utegnejo še poslabšati.

Medtem ko je ciprska skupščina — 550 predstavnikov ljudstva na otoku — nedavno sprejela resolucije z zahtevo po priključitvi h Grčiji, grški tisk graja britansko vlado, češ, da bo izgubila grško prijateljstvo, če bo še naprej vztrajala pri svoji nespametni kolonialni politiki na otoku Cipru. Po sklenitvi premirja v Indokini in končni rešitvi dolgoletnega spora o Sueskem prekopu, so nujno zrela tudi pogoji za rešitev ciprskega vprašanja, ki že dolgo in še vedno ovira uspešnejše sodelovanje Velike Britanije in Grčije na vseh področjih, zlasti pa pri obrambnih naporih, v Sredozemlju in na Bližnjem vzhodu.

„Kar pa je manj hvalevredno“

Pod zgornjim naslovom je objavila „Nedelja“, cerkveni list krške škofije, v številki 29 z dne 18. julija 1954 o romanju na Višarje tudi naslednje:

Kot grešniki smo romali k Mariji, ki je „priežališče grešnikov“. Vsak vè za svoje slabosti in naj v svoji hiši pomete.

Toda zópet so se pokazale nekatere napake, ki škodujejo skupnosti in jemljejo vsemu romanju resnost in ugled. Predvsem je pri tako velikem romanju potreben red, disciplina. Nekaj spokornosti romanja je tudi v tem, da ubogaš, da ukloniš svojo voljo. Pregled na meji se prav zaradi tega zavleče, ker ljudje niso na določenih mestih.

Poudariti je tudi treba, da smo romali na Višarje, ne pa v Zabnice, zato je nerazumljivo, zakaj so zlasti ženske odhajale že zjutraj od 7. ure naprej v Zabnice, ko bi lahko bile še vsaj 4 ure na Višarjah.

Tudi ni bilo prav, da so ženske nosile polno naročje rož, ki so najlepše v božji naravi, da so jih potem že med potjo ali vsaj v nekaj dneh vse pometale proč. Dočim so ženske nabirale rože, pa so mnogi moški bili v „ročcab“ in nekateri več prebili v gostilni kot v cerkvi. Pri večerni procesiji z lučkami sta vzela dva nekega moža v sredo, da ni padel v prepad, tako se je opotekal sem in tja. Nato pa je v gostilni takoj zasmrčal, kakor hitro je padel brez opore na tla...

Neka žena pa je prišla v cerkvi vsa zaskrbljena k duhovniku, da je mislil, kakšne duševne težave ima. Pa je začela nemško: „... Ali lahko ustopim v Trbižu na vlak, veste, moram nakupiti vina in tam je cenejšee“ Res, „pobožna molitev“! — Upamo, da bodo pri prihodnjem romanju te, nas nevedne napake v čim večji meri izostale!

Smatramo, da zgornjim besedam ni treba dodajati nobenega komentarja.

Rok za prijavo doplačil za rentno zavarovanje

Državni zbor je v zadnjem zasedanju sklenil zakon, po katerem je termin za prijavo doplačil za rentno zavarovanje podaljšan do 31. decembra 1954. Pravica za doplačilo prispevkov sloni na pogojih, o katerih daje vsak rentni zavod potrebna pojasnila. Z nadaljnjim podaljšanjem prijavnega roka ni več računati, zaradi tega je za vsakega delavca in nameščenca priporočljivo, da se čimprej pri kakšnem rentnem zavodu zanima, če more in mora prispevke doplačati.

Zavarovalno dobo je mogoče doplačati najdalje za 3 leta, od katerih štejeta dve leti kot čakalna doba.

Za invalidsko delavsko zavarovanje znaša tedenski prispevek 7 šilingov, za zavarovanje nameščencev mesečni prispevek 30 šilingov in za zavarovanje rudarskih delavcev 37 šilingov mesečno. Pozavarovanje je mogoče samo za dobo po 31. decembra 1938 in sicer za čas, v katerem doslej prispevki niso bili plačevani. Doplačilo je mogoče po predložitvi predloga plačevati v obrokih v teku dveh let. Za prijavo k pozavarovanju je pristojen oni rentni zavod, pri katerem je bil delavec ali nameščeneec nazadnje pred 1. aprilom 1952 zavarovan.

Tehnična pomoč OZN zadovoljiva

Gospodarsko-socialni svet Organizacije združenih narodov je na svoji zadnji seji razpravljal o dosedanjih ukrepih, ki jih je OZN podvzela, da nudi najbolj potrebnim državam tehnično pomoč. Na tej seji so soglasno sprejeli tudi tri resolucije, ki predvidevajo, da bodo v bodoče programe tehnične pomoči določale v prvi vrsti vlade tistih držav, ki naj sprejmejo potrebno pomoč.

Vse delegacije so med razpravo zelo pohvalno ocenile dosedanje tehnično pomoč OZN in posebno vodja jugoslovanske delegacije dr. Jože Brilej je ob tej priložnosti poudaril, da je bil uspeh tozadevne pomoči velik kljub temu, da je OZN razpolagala s sorazmerno majhnimi finančnimi sredstvi.

Na seji istega pododbora OZN so razpravljali tudi o predlogih za spremembo sedanjega koledarja ter sklenili, da bo o tem vprašanju treba najprej razpravljati še z vladami posameznih držav.

Reka. — V ladjedelnici »3. maj« na Reki so izročili prometu 120-tonsko motorno ladjo »Mura«, ki je prva tovrstna ladja, opremljena z glavnim pogonskim Dieslovim motorjem, izdelanim doma. Za jadransko plovbo bodo v omenjeni ladjedelnici zgradili še pet takih ladij.

Otok CIPER — jabolko spora med Grčijo in Veliko Britanijo

Že od leta 1912 traja spor med Veliko Britanijo in Grčijo za Ciper, otok v severovzhodnem kotu Sredozemskega morja, to je južno od turške in zapadno od sirijske obale. Taka lega daje otoku izreden strateški pomen kot idealno področje za ureditev letalskih in podmorniških oporišč za operacije proti vsem točkam Bližnjega vzhoda v slučaju vojne.

Pred okrog 2500 leti so Ciper kolonizirali Grki in še danes prevladuje grški življenjski na otoku. Pozneje v zgodovini so se grški oblastniki morali umakniti rimskemu imperiju. Po naslednji 300-letni oblasti turškega cesarstva je v toku britanskega osvajalnega pohoda na Bližnji vzhod leta 1878 otok zasedel Anglež sir Garnet Wolseley. Britanija se tedaj ni zadovoljila s Ciprom in je štiri leta pozneje od tu naprej osvojila in zasedla tudi Egipt. Z okrepitevijo gibanja za vrnitev otoka Grčiji v letih pred prvo svetovno vojno, si ga je Velika Britanija leta 1914 pripojila in ga spremenila v protektorat ter končno leta 1925 proglasila za kolonijo britanske krone.

Do leta 1931 je imel Ciper neke vrste psevdodemokratsko upravo in lastno zakonodajno skupščino, ki so jo Britanci potem ukinili in s tem uvedli brutalno diktaturo. Prepovedali so stranke, predavanja grške zgodovine v šolah in uvedli strogo cenzuro v tisku. Tudi sindikalne in druge delavske organizacije so morale prekiniti svoje delovanje, ker so stale na braniku za pravice, koristi in zahteve ciprskega ljudstva. Vsa oblast je bila v rokah britanskega guvernerja, ki je kruto izpolnjeval navodila svoje vlade. Taka nenadna sprememba prej vsaj na videz nekoliko demokratičnega režima je nujno morala zdramiti napredne sile in jih okrepiti v boju proti kolonialnim oblastnikom in za priključitev otoka k matični Grčiji.

Po drugi svetovni vojni je bila Velika Britanija prisiljena spremeniti svoje stališče do Cipra, ker se je okoli 20.000 Grkov z otoka borilo na britanski strani, s tem pa seveda tudi za osvoboditev po nemški nacistični in deloma italijanski fašistični soldateski zasedene matične države Grčije. Ta čas pa je prinesel tudi še

večji porast naprednih sil, ki se z obstojem, pa čeprav spet nekoliko izboljšanim stanjem ne morejo zadovoljiti.

Dve najmočnejši politični skupini na otoku sta danes Koalicija nacionalne osvoboditve Cipra (EAS) in Nacionalni odbor, ki je v rokah cerkvene hierarhije. Čeprav obe skupini zasledujeta povsem različne notranje-politične cilje, se glede priključitve svoje domovine h Grčiji strinjata. Zelo aktiven je tudi Ciprski odbor v Londonu, ki je leta 1949 poslal dve ustrezni spomenici Organizaciji združenih narodov. Proti koncu leta 1949 so politične skupine na Cipru izvedle neuradni plebiscit o priključitvi, ki se ga je udeležilo blizu 90% prebivalstva otoka, in to kljub britanski prepovedi sodelovanja državnih uslužbencev in učiteljev.

Iz počitniške kolonije koroških, belokrajnskih in ljubljanskih otrok v Splitu

Split, mesto sonca, modrega neba in sinjega morja, zelenih oljčnih gajev in borovih gozdičev, ki ga opevajo narodne pesmi, v katerih so sinovi Splita na tujih zemljah in morjih hrepeneli po rodnem mestu z mogočno Dioklecijanovo palačo v svoji sredi — take misli so nas prešinjale, ko je vlak drvel z nami preko skalnate Like, vedno bližje svojemu cilju — morju in belemu Splitu ob njem.

Vsa otroška srca so bila polna pričakovanja in hrepenenja, ki jih je nekatere privedlo prav tam z naše Koroške.

Že na jesenicah je otroke pričakala predstavnica Sveta za zdravstvo in social-

Razporedili smo se po sobah, nato pa nas je v lepi jedilnici že čakala večerja.

Jutranje sonce nas je prihodnji dan že zgodaj prebudilo. Razkuštrane otroške glavice so se prikazale pri oknih in občudovale sinje morje pod mestom. Žal, da je morje skoraj četrte ure oddaljeno od doma, če ne, bi otroci kar takoj poskusili, če je res slano. Pa tudi tako ni bilo treba predolgo čakati. Ko smo si uredili novi dom, smo se podali na kopalnišče Bačvice. Tu je sonca in vode dovolj. Otroci se igrajo, plavajo in skačejo v vodo. Tu si tudi izbirajo imena posameznih skupin: »Ribice«, »Zvezdice«, »Biser-

ce«, ali pa »Gusarji«, »Sinji galebi«, tam na skalah ob morju pa se grejejo »Gadje«.

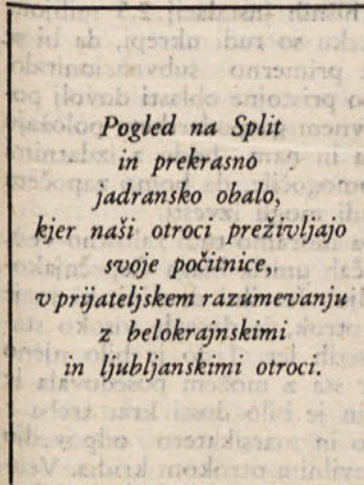
Tako mineva ob morju dan za dnem. Na morje, z morja domov h kosilu in počitku, pa zopet na plažo. Seveda pa ne bodo vsi dnevi enaki: čakajo nas izleti z ladjo v starodavni Trogir, na otoke, pa tudi v Kaštel Lukšić pojdemo obiskat tamkašnje avstrijsko kolonijo, ki gostuje pri nas po sporazumu o zamenjavi otroških kolonij med Avstrijo in Slovenijo.

Tudi mesto Split si bomo ogledali, a le tedaj, ko popusti dnevna vročina, ali pa če morda pridejo hladnejši dnevi — do tedaj pa kopanje in sončenje, da bo zdravja dovolj za mrzle zimske dneve pod Karavankami, v ljubljanski megli in za Gorjanci.

Toda ne, da se otroci okrepe le telesno, tudi njihova duševnost naj se obogati, zlasti bomo skrbeli za koroške otroke, ki so tudi otroci slovenske zemlje, čeprav žive onstran meje. V družbi z belokrajnskimi in ljubljanskimi otroci naj se čim bolj privadijo pismeni slovenski besedi in spoznajo lepote Jugoslavije.

Naj v njihovih srcih vedno odmeva pesem slovenske mladine, ki jo prepevajo tu ob našem morju: »Mi smo slovenski pionirji, najmlajši borci za prostost...«

Tomc Miljeva
vzgojiteljica v počitniški koloniji v Splitu

Pogled na Split in prekrasno jadransko obalo, kjer naši otroci preživljajo svoje počitnice, v prijateljskem razumevanju z belokrajnskimi in ljubljanskimi otroci.

no politiko LRS, na ljubljanskem kolo-dvoru pa so se jim pridružili ljubljanski vzgojitelji in še otroci iz Belokrajine in Ljubljane. Kmalu smo si postali dobri znanci. Belokrajnski in ljubljanski otroci so takoj zašli s koroškimi v drobne otroške pogovore o svojih domovih, mamicah in očkih. Nekaterim so padli v osvobodilnem boju, zato, da bodo njihovi otroci srečno živeli. Srečni ter nasmejani obrazi otrok so kazali, da te žrtve niso bile zaman. Živo je otroke zanimala pokrajina, skozi katero nas je vodila pot, saj je polna zanimivosti še iz časov vojne naših davnih dedov s Turki.

Otroci so dobro prestajali celodnevno vožnjo: zdaj v spanju, zdaj v smehu in pogovoru. Pri starem mestu Kninu nas je sonce zadnjikrat pozdravilo, nato pa zatonilo za sive razvaline trdnjave nad mestom. Počasi se je pričelo temniti. Tedaj so vsepovsod zagoreli kresovi v proslavo predvečera hrvaškega Dneva vstaje.

Pozen večer je že bil, ko smo končno prispeli v Split. Sprejel nas je pravi splitski večer, razsvetljena ladje v pristanišču in polna obala sprehajalcev, ki so bili ta večer še posebno živahni, saj je dopoldne prispel v Split v spremstvu predsednika Tita jugoslovanski gost etiopski cesar Haile Selassie.

Radi bi se ustavili in občudovali, a pot nas je vodila navzgor po mestnih ulicah, ven iz mestnega vrveža v dom, kjer je med šolskim letom nastanjena gluhonema mladina. V tem lepem modernem domu bo letovalo tri tedne naših 64 otrok.

NOVE KNJIGE

JUGOSLAVIJA

Slovenski alpski svet, Anton Melik. (Slovenska Matica, Ljubljana, 608 str.)

Ta nova knjiga je nadaljevanje Melikove Slovenije, ki je izšla v dveh zvezkih v l. 1935 in 1936. Okupacija je delo prekinita. Delo se imenuje: Slovenija, geografski opis; prva zvezka vsebuje splošni opis Slovenije. Z novo knjigo se prične opis posameznih slovenskih pokrajin; sledili bosta menda še dve knjigi in bomo potem imeli Slovenci svoje celokupno ozemlje na znanstveni osnovi opisano. Obravnavano je celo slovensko ozemlje ne glede na politične meje: tudi Trst, Beneška Slovenija, Režija, Kanalska dolina in cela slovenska Koroška so prikazani v tem lepem geografskem delu.

Nova knjiga Slovenski alpski svet vsebuje tudi podroben opis slovenske Koroške in prav zaradi tega je ta knjiga za koroške Slovence važna in je priporočljivo, da se razširi tudi po naši slovenski Koroški. Znanstveni opis naše Koroške (ali vseeno v dokaj populjdnem slogu) vsebuje nič manj ko 246 strani, kar bi bilo že za celo knjigo! Opisana je zanimiva Kanalska dolina s Trbiško pokrajino, Ziljska dolina, Celovška kotlina z Rožem in Gurami, Podjuna in Glinški predel z Labotsko dolino. Celovec sam je obravnavan na 13. straneh. Citirano je med drugim pismo Einspielerja, ki ga je naslovil Petru Kozlerju (1851): »V vseh predmetjih je večina prebivalstva slovenska. Celo mesto je v nekaterih

četrnih močno slovensko, seveda zopet v nižjem razredu, ki nič ne velja. Nekateri poklice izvršujejo izključno le Slovenci, n. pr. trgovci z moko, salarji, pivovarji, kočijaži, mesarji«. Besedilo o slovenski Koroški vsebuje tudi bogato in lepo slikovno gradivo: nova hidrocentrala pri Zvabeku, Velikovec, Djekše, kozolec v Ziljski dolini, Marija na Zilji, i. t. d. Navedeni so vsi poglobitveni književni viri prav za Koroško (105 knjig.)

Knjiga zasluži, da se primerno razširi med koroške Slovence in pridno bere.

★

Pisatelj te lepe geografske knjige je univerzitetni profesor dr. Anton Melik, ki predava na ljubljanski univerzi geografijo, član Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter predsednik Slovenske Matice.

Dr. Anton Urbanc (Ljubljana)

»Pravljica«, zbirka pravljic iz vsega sveta (Založba Obzorja, Maribor, periodični zvezki, broš., ilustr.)

Res hvaležno nalogo si je zadala Založba Obzorja v Mariboru, ko je začela izdajati zaporedne zvezke najrazličnejših pravljic. S tem je brez dvoma ustregla šolski mladini, ki si želi takih stvari, pa gotovo tudi učitelstvu, ki mu bo »Pravljica« dobrodošel priboljšek k čitnemu gradivu za osnovne šole.

V zbirki najdemo prirejene ljudske pravljice in pripovedke vseh narodov Jugoslavije (že 4. zvezek na primer je priredil Oskar Hudales po koroških motivih), pravljice iz zbirke »Ti-

Mladini nove pogoje za študij

Jugoslovanske ljudske oblasti vsestranske podpirajo in pospešujejo mladino pri študiranju ter ji nudijo vse možnosti za zadovoljivo izobrazbo. O tem najbolj zgovorno govorijo številke o porastu šol ter drugih izobraževalnih ustanov, kakor tudi številke o stalnem naraščanju študirajoče mladine, ki se po končanem šolanju tem bolj uspešno lahko vključijo v proizvodni proces in izgradnjo domovine.

Nedavno so začeli v Beogradu z gradnjo novega bloka tehniške visoke šole, kjer bo našlo 2500 študentov prostor za študiranje. V tem novem bloku bosta nastanjeni tehnološka in strojna fakulteta. Tehnološka fakulteta bo imela poleg drugih prostorov tudi veliko dvorano s stroji za preizkušanje materiala, medtem ko so za strojno fakulteto predvidene kar tri velike dvorane s površino 700 kvadratnih metrov. V prvi bodo stali stroji za izdelavo orodij, parni stroji in stalna razstava strojnih modelov. V drugi bodo stali razni tipi motornih vozil in kmetijskih strojev, tretjo dvorano pa bodo uporabljali aeronavtičarji in bo z njo povezan tudi velik aeronavtski predor za šolske poizkuse.

Med dvoranami, v katerih se bo vršil praktični del pouka, bodo nastanjene predavalnice, katerih vsaka bo imela 450 sedežev. V zgradbi bo poleg tega večje število učilnic, prostorov za kabinete, laboratoriji in drugi potrebni prostori, kar bo vse urejeno tako, da bo nudilo prostora čim večjemu številu študentov. Na primer že same risalnice bodo tako prostorne, da bodo imele po 70 delovnih mest.

Nova tehniška visoka šola v Beogradu bo tako po številu prostorov kakor tudi po sodobnih tehničnih novostih, ki se jih v najizdatnejši meri poslužujejo pri gradnji teh prvih poslopij, nedvomno ena izmed najbolj modernih urejenih ustanov te vrste v Evropi sploh, hkrati pa le še eno potrdilo več, kolikšno pažnjo polaga nova Jugoslavija na ustrezno izobrazbo mlade naraščaja.

soč in ena noč«, znane Grimmove in Andersenove pravljice, pravljice velikih mladinskih pisateljev Wilhelma Hauffa, Theodora Storma, slovenskega pesnika in pisatelja Franceta Filipiča, in številnih drugih. Posebna poteza zbirke »Pravljica« je v tem, da se v svojem izboru ne omejuje, marveč sega po gradivu iz vsega sveta. Do konca leta 1954 bodo izšle, kakor napoveduje Založba Obzorja, tudi ruske, češke, bolgarske, romunske, angleške, indijske, indijanske, kitajske, japonske, švedske, norveške, finske, eskimske in celo ciganske pravljice. Že izšla pa so na primer francoske, grške in tudi črnske narodne pripovedke.

Broširane zvezke odlikuje priročen mali format, zlasti pa razločen, lep in dovolj velik, otrokom prirojen tisk. Nekaj zvezkov je tudi lepo ilustriranih, deloma izpod rok znanih akademskih slikarjev. Končno bo še čedno in privlačno opremljeni ovoj vsakega posameznega zvezka pritegnil mladino, da bo rada segala po »Pravljici«.

Tu opisane knjige vsak čas lahko dobite ali naročite tudi pri »Naši knjigi«, Celovec, Wulfengasse 15.

Dr. Mirko Rupel:

35

SLOVENSKI JEZIK

Glavni števnik

Glavni števnik napovedujejo število oseb ali stvari. Glavni števnik so:

a) eden (èn), èna, èno; dvá, dvé; trijé, trí; štírije, štíri;

b) pét, šest, sédem, ósem, devét, deset; enájst, dvánajst... devétnajst; dvájset, ènaindvájset, dvaindvájset...; trideset, devetintrideset; štirideset, devétdeset;

c) sto, sto ena, sto petindvajset, dve sto, dve sto osemindvajset, osem sto pet; tisoč, tisoč tri, tisoč sto petinštirideset, pet tisoč tri sto petindvajset, sto tisoč;

č) milijon, dva milijona tri sto tisoč štiri sto dvanajst, dvaindvajset milijonov.

Kakor kažejo ti zgledi, pišemo števnik od 11 do 99 skupaj.

Sklanjatev:

1. eden (èn)	èna	èno
2. ènega	ène	ènega
3. ènemu	èni	ènemu
4. ènega (èn)	èno	èno
5. pri ènem	èni	ènem
6. z ènim	èno	ènim

1. dvá	dvé	trijé	trí	štírije	štíri	pét
2. dveh		treh		štirih		pétih
3. dvema		trem		štirim		pétim
4. dva	dve	tri		štiri		pét
5. pri dveh		treh		štirih		pétih
6. z dvema		tremi		štirimi		pétimi

Kakor pet se sklanjajo vsi števnik od 5 do 99.

Števnik sto in tisoč se navadno ne sklanjata: sto ljudi, izmed sto ljudi, sto ljudem, sto ljudi, pri sto ljudeh, s sto ljudmi; s tisoč možmi.

Tudi pri drugih se uveljavlja nagnjenje k nepregibnosti, zlasti v matematičnem izražanju, v značkah in za predlogi. Tako pravimo: deljeno s štiri (nam. s štirimi); štel bom do deset (ne: do desetih); odpeljal se je z avtomobilom 516 (pet sto šestnajst, nam. pet sto šestnajstim, ker ima tu števnik vlogo imena ali značke); zasluži od 50—60 (petdeset do šestdeset, nam. od petdesetih do šestdesetih) šilingov na dan.

Besede eden, èn, èna, èno nam rabijo le kot pravi števnik, ne pa kot nedoločni zaimek. Zato je napačno: recimo eno pametno (prav: kako pametno), prišla je ena ženska (prav: neka ženska), vsaka pesem je le en čas lepa (prav: nekaj časa).

Obliki èn in nobèn rabimo pridevno, èden in nobèden pa samostalno: en cvet ne naredi pomladi, noben ud ni bil premažen; — od petih je manjkal samo eden; eden ni nobeden.

Števnik od 1—4 se ujema s pripadajočimi samo-

stalniki v spolu, sklonu in številu: dve knjigi, dveh knjig, dvema knjigama. Števniki 5—99 imajo v imenovalniku in tožilniku pripadajoči samostalnik v rodilniku, v drugih sklonih pa se ujema s pripadajočim samostalnikom: pet knjig, petih knjig, petim knjigam, pet knjig, pri petih knjigah, s petimi knjigami.

Vrstilni števnik

Vrstilni števnik zaznamujejo vrstni red stvari.

Vrstilni števnik so:

a) prvi, -a, -o, drugi, -a, -o, tretji, -a, -e, četrti, -a, -o;

b) peti, -a, -o, šesti... devetnajsti, dvajseti, dvaintrideseti, devetindvajseti;

c) stoti, sto prvi, dve sto tretji, tisoč devet sto štiriinpetdeseto leto.

Vrstilni števnik se sklanjajo kakor pridevniki. Kadar jih pišemo s številkami, postavljamo za njimi piko: 8. poglavje (osmo poglavje), 10. zvezek (deseti zvezek).

Vrstilni števnik uporabljamo, kadar hočemo s števnikom pred samostalnikom določiti kaki stvari vrstni red: na 23. strani (na trindvajseti strani). Kadar pa stoji števnik z a samostalnikom, lahko pomeni značko ali vrstni red, zatorej smemo uporabljati glavni ali vrstilni števnik: na strani 23 (trindvajset) ali 23. (trindvajseti); leta 1551 (tisoč pet sto enainpetdeset) ali 1551. (tisoč pet sto enainpetdesetega).

Za napoved ure nam rabijo glavni in vrstilni števnik: ura je ena, dve, šest, dvanajst (poldne), osemnajst; pridem ob èni (ob ènih), ob dveh, ob desetih, ob dvajsetih; predavanje se začne natančno ob 8^h (osmih); pred šestu (uro) me ne bo; okrog devete bo. (Dalje)

KOLEDARI

Petek, 6. avgust: Gospodovo spremenjenje
Sobota, 7. avgust: Kajetan
Nedelja, 8. avgust: Ciriak
Ponedeljek, 9. avgust: Janez V.
Torek, 10. avgust: Lavrencij
Sreda, 11. avgust: Suzana
Četrtek, 12. avgust: Klara

SPOMINSKI DNEVI

6. 8. 1871 Umrli pesnik Miroslav Vilhar — 1945 Ameriško letalo je vrglo na japonsko mesto Hirošimo prvo atomsko bombo.
7. 8. 1943 Začetek množičnih ubijanj in sežiganj Židov v nemškem taborišču Birkenau.
8. 8. 1848 James Glaicher v Londonu je narisal prvo vremensko karto na podlagi brzozajavnih poročil iz 23 vremenskih opazovalnic — 1929 Zepellin se je podal na prvi polet okrog zemlje — 1945 ZSSR napovedala vojno Japoniki — 1946 Bolgarsko ljudstvo se je izreklo za republiko.
10. 8. 1893 Rojen Lovro Kuhar-Prežihov Voranc — 1942 Partizani uničili rudnik v Ljubljani v Savinjski dolini — 1944 Partizanska akcija v Weissengrabnu pri Wolfsbergu.
11. 8. 1844 Umrli na Dunaju slovenski jezikoslovec Jernej Kopitar.
12. 8. 1939 Sprejeta uredba o ustanovitvi Akademije znanosti in tehnike v Ljubljani — 1942 Ustreljen na Viču pri Ljubljani mladi proletarski pisatelj Tone Čufar — 1944 Sestanek Churchilla in maršala Tita v Neaplju.

Celovec

V noči od petka na soboto so v Celovcu naenkrat prebudile ljudi iz spanja sirene, ki so zatulile alarm. Nekatere gori in zares je kmalu zažarelo v Št. Rupertu v nebo in ogromen črn oblak dima se je valil nad poslopji. V skladiščnem prostoru gradbene tvrdke »Universale« je iz neznanega vzroka nastal požar, ki se je silno brzino razširjal. Poklicna požarna bramba je v najkrajšem času drvela s svojimi motornimi vozili in gasilnim orodjem na kraj požara in stopila v akcijo. Lesene skladiščne stavbe so do nekaj malega, kar so gasilci stalno škropili, popolnoma zgorele. Plamen je zajel tudi že stanovanjsko poslopje nekega krojaškega mojstra tik za objektom Volkskino. Gasilci so sicer preprečili razširitev ognja, vendar je bila nasproti ognju stoječa stena razrušena. Na kraj požara je prihitelo tudi številno radovednežev, tako da je imela policija dovolj opravka, da je ljudi odstranjevala, ker so ovirali gasilce pri delu. Nekemu delavcu, ki je stanoval v neki baraki na skladišču, so morali s silo ubraniti, da ni vdrl v gorečo in podirajočo se barako, ker je hotel še rešiti svoje imetje. Nekemu moškemu, ki se je prostovoljno udeležil reševalne akcije, je padla na glavo težka klada ter ga je na glavi močno poškodovala in so ga morali z rešilnim avtom prepeljati v bolnišnico. Požarna škoda je velika, ker je zgorelo tudi več dragocenega orodja.

Odkritje novega kipa vojvode Bernharda

Spanheimerji so 147 let vladali na Koroškem. Med temi je bil vojvoda Bernhard v letih 1202—1256 najbolj odločen in napreden. Ta je bil, ki na levem obrežju Gline nastali trg preložil na desno obrežje ter je okoli sedanjega Starega trga ustanovil utrjeno naselbino, ki je že leta 1272 zadobila značaj mesta. Vojvoda Bernhard je tedaj ustanovitelj deželnega glavnega mesta.

Že iz tega razloga in zaradi tega, ker je ta uvidevni koroški vojvoda mnogo doprinesel tudi za poznejši uspešni razvoj cele dežele, mu je celovško olepševalno društvo (Verschönerungsverein) že leta 1932 postavilo spomenik. Sijajni bronasti kip, ki ga je izoblikoval znani koroški kipar Kassin, so med vojno pobrali za zbirko kovin za vojno. Kip vojvode Bernharda pa je olepševalno društvo v drugič postavilo iz Carrara-marmorja in je delo celovške kiparske delavnice Pichler. Drugi kip bodo v nedeljo dne 15. avgusta slovesno odkrili.

Ob odkritju kipa, kateri akt bo izvedel deželni glavar Wedenig, so predvidene različne svečanosti. Natančnejši spored bo še pravočasno objavljen. Olepševalno društvo pričakuje, da se bo koroško prebivalstvo te slavnosti številno udeležilo.

Po naši zemlji

Štirje koroški slovenski otroci na mednarodnem okrevališču na Dunaju

Veliki duhovi vseh narodov so si že vse čase prizadevali, da bi ustvarili znosne in prijateljske odnose med vsemi narodi pod soncem, da bi se ljudstva med seboj razumela, da bi zavladovalo med narodi sporazumno sožitje, trajen mir ter

le dočakat dan, da koder sonce hodi, prepričan iz sveta bo pregnan...
Take velike ideje pa je treba gojiti in utrjevati že v najmlajših, za vse dobro in lepo dovtznetih otroških srcih. Temu cilju so namenjena predvsem tudi mednarodna srečanja šolskih otrok in komaj šoli odrasle mladine v počitniških kolonijah, kjer se naraščaj narodov med seboj spoznava, vzljubi in sklepa prijateljske vezi za vse poznejše življenje.

Doprinos k temu, kjer je združeno prijateljsko s koristnim, je tudi mednarodno otroško okrevališče UNESCA na Dunaju, kamor je mladinski referat koroške deželne vlade povabil tudi štiri otroke koroških slovenskih staršev in sicer po enega otroka žrtve fašizma, obrtnika, delavca in nameščenca. Temu povabilu so se starši štirih otrok odzvali in ti otroci so minuli ponedeljek pod vodstvom učitelja Jožka Galoba odpotovali na mednarodno otroško okrevališče na Dunaj.

Ti otroci se bodo vrnili notranje bogatejši, z razširjenim obzorjem, s spoznanjem šeg, navad in vrlin drugih narodov ter bodo vsak na svojem mestu pionirji novega lepšega časa.

Z naših vrhov — Št. Vida, Št. Primoža in okolice

Bržkone z letošnjo letino tudi drugod ni drugače kot pri nas, kjer se uresničuje star pregovor: suša vzame en kos kruha, moča pa dva. Sedaj se je sicer vreme ustalilo, toda dolge tedne prej nam je dež stalno nagajal. Krma je res bujno rasla, toda zaradi slabega vremena se košnje nismo mogli pravočasno lotiti. Detelja je povsod polegla in je listje že pred košnjo precej gnilo. Lucerne so bile posebno slabe in to iz raznih vzrokov. Predvsem zaradi tega, ker niti pri prvi ali drugi košnji ne pustimo, da bi se popolnoma razcvetela. V polnem cvetu lucerna ne raste več bujno, pač pa se tem bolj opomore koren za prihodnje leto. V težjih zemljinah pa je moča lucerna tudi škodovala, ker je globoki koren stal v talni vodi. Prav isti vzroki so povzročili tudi slab razvoj nokote, ki je pri prvi drugače precej razširjena. Zaradi obilne mokrote je praznine v nokoti izpolnilo mlečje in bela deteljica, zato pridelek ni bil ravno slab.

Kmetom, ki so postregli naravnim travnikom s hlevskim gnojem, gnojnico in umetnimi gnojili, so tudi trave polegale in drobne travce gnile že v gosti ruši ter bi bilo treba misliti na trikratno košnjo, ker je tudi že otava v zadnjih dneh julija pričela polegati.

Posušili smo našo krmo s težavo, popolnoma pokvarila pa se nam vendar ni, ker smo izkoristili za sušenje tudi nedelje, ki so bile izjemoma sončne in brez dežja. Mladina bi se bila seveda raje v nedeljah zabavala in je posebno bližnji Klopinj v nedeljah za mlade ljudi privlačna točka.

Pa tudi letina žitaric je slaba. Zorenje rži se je zakasnilo skoraj za deset dni, poleg tega je bila vsa polegla in zmešana na vse strani, da je z ročnimi kosami skoraj ni bilo mogoče kositi. Naši kmetje pa so že vajeni, da kosijo žito s kosilnicami in si pomagajo eden drugemu ter je pri stroječem ali visečem žitu žetev kmalu opravljena. Posledica poleglega žita je medlo in malo zrnja. Hektarski donos bo torej zelo pičel, dočim je pri nas zadnja leta dalo žito na hektar okoli 18 stotov. Tudi domače pšenice smo imeli vse poležane in bo pričakovani pridelek še manjši kot pri rži. Nepoležana je ostala »Dr. Lasserjeva« debeloglavka, ki bo gotovo bolje silala in se bo verjetno tudi bolj razširila po okolici. Prav tako je tudi domači ječmen močno polegel, vendar bo dal boljše pridelek, ker je ječmen samoprašna rastlina in tudi poležan nima prazno ali napol prazno klasje. »Haisa-ječmen« kljub dušičnemu gnojenju ni polegel ter je bil v krajih brez dušičnega gnojila celo prenizek in s prekratnim klasjem.

Zaradi pozne žetve se je setev ajde močno zakasnila. Navadno pričenemo s setvi

le dočakat dan, da koder sonce hodi, prepričan iz sveta bo pregnan...
Take velike ideje pa je treba gojiti in utrjevati že v najmlajših, za vse dobro in lepo dovtznetih otroških srcih. Temu cilju so namenjena predvsem tudi mednarodna srečanja šolskih otrok in komaj šoli odrasle mladine v počitniških kolonijah, kjer se naraščaj narodov med seboj spoznava, vzljubi in sklepa prijateljske vezi za vse poznejše življenje.

Doprinos k temu, kjer je združeno prijateljsko s koristnim, je tudi mednarodno otroško okrevališče UNESCA na Dunaju, kamor je mladinski referat koroške deželne vlade povabil tudi štiri otroke koroških slovenskih staršev in sicer po enega otroka žrtve fašizma, obrtnika, delavca in nameščenca. Temu povabilu so se starši štirih otrok odzvali in ti otroci so minuli ponedeljek pod vodstvom učitelja Jožka Galoba odpotovali na mednarodno otroško okrevališče na Dunaj.

Ti otroci se bodo vrnili notranje bogatejši, z razširjenim obzorjem, s spoznanjem šeg, navad in vrlin drugih narodov ter bodo vsak na svojem mestu pionirji novega lepšega časa.

jo ajde že okoli 14. julija, letos pa smo jo šele okoli 27. julija sejali v upanju, da ne bo zgodnje slane. Pri oranju za ajdo so bili vsi traktorji noč in dan zaposleni, ker z lastno vprgo skoraj nobeden ne bi mogel dela v zelo tesnem času zmagati.

O zgodnjem krompirju bi lahko rekli, da ga je močno prizadejala plesen. Fižol zaradi obilne moče slabo kaže, pač pa se pesa prav dobro razvija.

Bilčovo

Končno je vendar prenehalo dolgotrajno deževje, ki nas je močno oviralo vso vrgred in celo v poletni čas pri vseh kmečkih delih. Spravljanje sena je bilo pač tako, da si moral imeti veliko srečo, če si hotel ujeti kak voz sena brez dežja pod streho. Kmečki poklic in kmetovo delo je pač res velika borba za življenje. Večkrat mu nagajajo razni škodljivci v zemlji in na njenem površju in potem pridejo še vremenske neprilike. Enkrat te muči vdočina in suša, drugič pa je preveč padavin in tako se pogosto nade na dobro letino razblinijo.

Pri vsej tej naši borbi za obstanek smo tako zaposleni, da bi kmalu zamudili našemu listu večkrat poročati, kaj se pri nas vse dogaja. Vrstijo se tudi pri nas veseli in žalostni dogodki. Proti koncu junija na primer smo imeli vesel dogodek. Poročila sta se namreč Valentin Šavnik, p. d. Flinčnjak na Močšenici in Ana Miškulnik, p. d. Marnikova v Kajzazah. Po poročnih formalnostih in cerkvenih obredih v domači cerkvi smo se na svatbi pri Miklavžu prav veselo zabavali do jutranjih ur. Naj

Koroški velesejem — zadeva vse dežele

Z imenom »Koroški velesejem« je avtomatično povezan pojem »deželnega velesejma«, torej prireditve vse dežele. Vsi ostali velesejmi v Avstriji nosijo ime kakšnega mesta, edino naš se imenuje po deželi. Koroški velesejem ni samo po svoji označbi skupna prireditve vse dežele, temveč tudi po dejstvu, da je velesejem pod častnim pokroviteljstvom deželnega glavarja Wedeniga ter da pripadajo častnemu prezidiju predstavniki iz vseh področij gospodarstva ter krogov prebivalstva in sicer:

Deželni svetnik Hans Rader kot zastopnik dežele vlade, državni poslanec dipl. ing. Robert Rapatz kot prezident zbornice za obrtno gospodarstvo, deželni poslanec ekonomski svetnik Hermann Gruber kot predsednik zbornice za kmetijstvo in gozdarstvo, državni poslanec Paul Truppe kot prezident zbornice za

Opozorilo staršem

Starše otrok, ki se nameravajo odpeljati z drugo skupino na morje, nujno opozorjamo, da, v kolikor tega še niso napravili, nemudoma pošljejo potrebne dokumente na naslov:

Slovenski vestnik

Počitniška akcija

Celovec, Gasometergasse 10

spremljajo novoporočenca, ki sta oba zavedna člana slovenskega naroda, naše najboljše želje in voščila, da bi bila srečna celo življenje!

Pa tudi električnega toka še nimamo. Začeli smo s pripravami, da bi nam zasvetila električna luč. Več trdk je trasira in pravijo, da bo en del našega precej velikega projekta že letos dogotovljen. Preračunano je, da bo stala samo napeljava vodov brez hišnih instalacij 2.5 milijona šilingov. V teku so tudi ukrepi, da bi se to delo tudi primerno subvencioniralo. Upamo, da so pristojne oblasti dovolj poučene o težavnem gospodarskem položaju našega kraja in nam bodo z izdatnimi podporami omogočile, da bomo započeto akcijo res tudi mogli izvesti.

Poročati pa moramo tudi žalostno vest, da je v Zelučah umrla blaga Čepečnjakova mati. Kljub številni družini, ki jo je vzgojila, 13 otrok, je dosegla visoko starost osemdesetih let. Trdo je bilo njeno življenje, ker sta z možem posedovala le malo kajo in je bilo dosti krat treba z veliko težavo in marsikatero odpovedjo preskrbeti številnim otrokom kruha. Vendar vse težave je niso strle, ostala je dobra in skrbna mati svojim otrokom, do zadnjega pa je ostala tudi zavedna Slovenka. Naj bo pokojna mati vsem vzor in naj si v miru odpočije od truda in trpljenja polnega življenja. Preostalim svojcem pa izrekamo naše sožalje!

Kratke vesti iz Koroške

V Št. Jurju na Vinogradih so dne 27. julija po pristojni oblasti pregledali in ocenili novo zgrajeno šolsko poslopje. Na poslopju bo treba še precej storiti, vendar izgleda, da bo to ena najmodernejših šol v velikovškem okraju.

V sredo minulega tedna je hotel Jožef Mikl iz Pečnice s traktorjem prevoziti nezavarovan prehod preko železniške proge. V istem trenutku je privozil v smeri proti Beljaku tovorni vlak in zadel v traktor. Traktor je bil znatno poškodovan, na srečo pa voznik ni utrpel kakšne poškodbe.

VABILO

na pevski koncert ob priložnosti 60-letnice pevskega zbora »Rožica« ki bo v nedeljo, dne 15. avgusta 1954 ob 14.30 uri na dvorišču Narodnega doma v Št. Jakobu v R.

Sodelujejo tudi Gorenjski kvartet z znanimi umetniki Radia Ljubljana ter pevski zbori SPD iz okolice.

Po prireditvi družabna zabava in ples. V primeru slabega vremena se preloži koncert na nedeljo, dne 22. avgusta.

Vabljeni od blizu in daleč!

Pripravljalni odbor.

MLADA NJIVA

DEČEK in MAČKA

UBOGI RIBIČ

Zbere cigan nekaj denarja in si kupi nov kožuh. Hiti domov pokazat ga ciganki. Na poti sreča ribiča. Na rami nosi mrežo.

»Dober dan, Cigan!« pravi.

»Dober dan!«

»Kam se ti pa tako mudi?«

»Kaj ne vidiš, da imam nov kožuh. Domov ga nesem pokazat,« odgovori ponosno Cigan.

»Kaj bi s kožuhom. Nosiš ga samo pozimi, čez poletje ti ga pa molji žrejo. Menjajva! Jaz ti dam mrežo, ti pa meni kožuh. Podnevi boš lahko lovil ribe, pono-

či pa lahko narediš iz nje šotor,« začne prigovarjati ribič.

Zamislil se Cigan, premišlja in pravi:

»Prav imaš! Kaj bi s kožuhom! Daj mi mrežo. Ne bo mi treba dosti delati. Podnevi bom ribe lovil, ponoči pa spal pod šotorom.«

Zamenjata in gresta dalje. Hodita, hodita in ujame ju noč.

»Spat pojdiva!« pravi ribič, leže, se dobro zavije v kožuh in zaspil. Cigan zabije medtem nekaj kolčkov in si postavi šotor iz mreže. Potem leže še on.

Noč je mrzla, burja brije. Cigan se obrača, premetava, toda zaspiti ne more. Zebe ga.

»Ubogri ribič,« si pravi ves drgetajoč, »gotovo je že zmrznil. Kaj bi ne, ko še mene zebe, ki sem notri, kako je šele njemu, ki je zunaj.«

Ko so kmetje videli, da je mačka tako junaška, so se vsi začudili in dečka prosili, da bi jim jo prodal. Ko je trgovec videl, da je mačka v tem kraju zelo potrebna, je rekel ljudem: »Ljudje, koliko tisočakov mi daste za tole mačico, vam bo uničila vse miši in vas rešila mišje nadloge?« — »Koliko zahtevaš, toliko damo, samo usmili se nas, prosimo, in nam prodaj mačico!« so mu kmetje odgovorili. Ko so mu dali denarja, kolikor ga je hotel, sta trgovec in deček odšla na semenj, kamor sta bila namenjena. Deček je kupil dvakrat toliko blaga kakor njegov mojster in postal velik trgovec.

Tako se množi pravični denar!

Makedonska

Zvijačni kmet

Nekoč je bil deček pri nekem trgovcu za sluga. Delal mu je leto dni in ob koncu mu je trgovec izplačal plačo, kolikor mu je pripadalo. Deček pa mu je denar vrnil in si pridržal samo tri pare (groše). Odšel je k reki in jih spustil v reko, da bi videl, ali bodo padle na dno. Komaj jih je spustil, že so padle na dno. Drugo leto je zopet tako naredil. Tretje leto pa mu pare niso šle na dno in tako jih je že imel po pravici. Četrto leto je zopet ostal pri trgovcu v službi.

Tedaj je trgovec sklenil iti na semenj. Deček mu je dal svoje tri pare, da bi mu na semenju nekaj kupil. Trgovec je vzel tiste tri pare in se nasmehnil. — »Eh, za te tri pare ti bom na semenju kupil piščalko,« mu je mirno rekel. Dečku pa te mojstrove besede niso bile všeč. — »Mojster,« mu je rekel, »prosim te, vzemi tudi mene na semenj, da ti bom vsaj po poti služil.« Mojster je na to pristal in odšla sta na semenj.

Nista še vstopila na ladjo, ko je deček videl, da trije otroci tepejo neko mačico. Dečku se je mačica smilila, zato jo je hotel rešiti iz rok teh otrok, toda otroci niso hoteli uslišati njegove prošnje, temveč so hoteli mačico ubiti. Naposled jim jo je deček odkupil za eno paro in ji tako rešil življenje. Vzel si jo je in se z njo vrnil k mojstru.

Stopila sta na ladjo in odplula po morju. Ko sta se nekaj časa vozila, so se dvignili veliki valovi, odnesli ladjo s poti in jo odgnali do nekega otoka. Privezala sta ladjo k bregu in odšla na otok. Ljudje z otoka so ju povabili v neko hišo na večer-

jo. Zvečer je prišlo v tisto hišo, kjer sta bila trgovec in deček, nekaj kmetov na pogovor. Ko so sedli k večerji, so dali vsakemu po eno palico v roke in jima rekli, naj se branita, ker bo prišlo mnogo miši, ki jima bodo hoteli ugrabiti kruh izpred njiju.

Ko je deček to slišal, je odšel po mačico. Vzel si jo je iz bisage in jo držal v roki pripravljeno, kadar bodo prišle miši. Komaj so položili kruh na mizo, so prišle miši v čudoviti množici. Deček je takoj izpustil mačico. Ko jih je mačica začela grabiti in daviti, so miši zacvilile in se spustile na vrat na nos v beg, kamor se je mogla katera rešiti. Takorekoč polovico jih je mačica podavila, druge pa so se poskrile v luknjah.

Ko je deček to slišal, je odšel po mačico. Vzel si jo je iz bisage in jo držal v roki pripravljeno, kadar bodo prišle miši. Komaj so položili kruh na mizo, so prišle miši v čudoviti množici. Deček je takoj izpustil mačico. Ko jih je mačica začela grabiti in daviti, so miši zacvilile in se spustile na vrat na nos v beg, kamor se je mogla katera rešiti. Takorekoč polovico jih je mačica podavila, druge pa so se poskrile v luknjah.

Nekoč je živel kmet, ki je dobro pital svojo svinjo. Le-ta se je močno zredila. Na semenju so se ljudje ustavljali in se čudili, kako tolsta je. Mnogi so jo hoteli kupiti, kmet pa, ki je bil prevečan, je pomislil: »Ne bi si hotel zavoljo te svinje nakopati sovražnikov. Prav tako pa tudi ne bi hotel, da bi zastran nje prišlo do prepira. Vsem bom obljubil in ko bodo videli, da resno mislim, bom od vsakega vzel denar.« Rečeno in storjeno. Svinjo je prodal dvanajstim kupcem. Potem je pohitel, ves zadihan, k advokatu Azecagarbugliu in mu dejal:

»Usmilite se me in mi pomagajte, gospod doktor!«

»Kaj je?«

»Poslušajte! Raztresen sem, pa sem prodal isto svinjo večkrat. Pogledajte, tu je tudi denar. Zdaj ne bi hotel končati pod ključem, ker sem poštenjak. To bi škodilo mojemu ugledu. Kaj mi svetujete?«

»Dragi moj, dal ti bom svet, če mi obljubiš pol svinje.«

»Ali vam ne bi zadostovala gnjat?«

»Kaj pa še! Ali privoliš, ali...«

»Drži! Pol svinje je vaše.«

»Torej poslušaj. Ko bodo kupci prišli k tebi, se delaj, kot da ne znaš šteti do deset. Menili bodo, da si nor in odšli. Ko bodo poslej prišli k meni, jim bom na voljo.«

Kmet je ubogal advokatov nasvet in vsi kupci so prišli zatem k advokatu, da bi jim le-ta povedal, kaj naj store. Toda

gospod Azecagarbuglio se jim je posmehoval:

»Mar ne veste, da je ta kmet na pol nor? Saj to ve že vsa deželca!« Lepo ste nasedli! Lahko bi še slabše! Pojdite domov, v prihodnje pa bodite oprežnejši!«

Minil je en dan, minil je drugi, advokat pa ni dobil obljubljenih polovice. Sobotna je bila tu, v nedeljo pa je pričakoval, da bodo prišli na kosilo načelnik pošte, lekarnar in sodnik. Okrog osmih zvečer je odšel z doma in se napotil proti hiši svojega novega klienta. Zazvonil je in čez dolgo časa se je prikazal gospodar na podstrešnem oknu.

»Kdo je? Niti v tem nočnem času ne dajo človeku miru! Najbrž bo kakšen potepuh...«

»Ti si potepuh, prevarant, ti! Kaj je z tvojo polovico?«

»Kaj jaz vem o tvoji polovici? Prvikrat slišim o tem.«

»Na svinjo mislim.«

»Ta more biti pa že pijan. Zdaj govori o svoji polovici, zdaj spet o svinji. Kdo bi se tu znašel.«

»Ali bova že enkrat končala vse to?«

»Kar se mene tiče, lahko zaključim, kot bi mignil. Po mojem mnenju bi morali biti norci v norišnici, ne pa, da se pristo potepajo po deželi.«

Brž ko je to rekel, je kmet zaprl okno in se vrnil v posteljo.

Advokat še zdaj čaka.

(Toskanska narodna pripovedka)

Kužek — junak

Na verigi se je trgal velik in hud volčjak. Veriga mu je dovoljevala le tri korake sprehoda.

Pa priskaklja sosedov kužek. Obstoji najprej precej daleč od utice. Nato pa pride bliže. Oprezen je in previden, da jo lahko vsak hip pobriše.

Vidi pa, da je Sultan na verigi, na močni verigi. Gre bliže in bahavo prestavlja noge in viha svoj kratki rep.

Ko pa je bil čisto prepričan, da je Sultan res močno privezan, je začel na vso moč lajati nanj in mu kazati zobe.

Na vejo nad utico je tedaj priletela sraka, pomahala z repom in odprla svoj kljun:

»O, ti si pa res junak! Na privezanega se upa pač vsak kužek lajati!« P. S.

Anton Ingolič:

Žeja

Ko je njegov svak stopil na vežni prag, se je delal novi dan.

Z njim je bila Mundova žena. Obstala sta na stopnicah in zavzeta gledala predse. Sadovnjak pred njima je bil ves v cvetju, vinograd v zelenju. Spodaj v kotanji je sicer ležala rahla megla, toda vrh Sladke gore je kipel iz nje zelen in cvetoč.

Tudi vrhovi ostalih gričev z gosposkimi vilami so bili vidni. Na vzhodu se je sonce počasi izmotavalo iz rdečkastih oblakov. Tedaj se je na Sladki gori za bleščalo okno v rdeči luči. Še eno! In že se je razlila lahka, rdeča svetloba preko vrhov. Tudi Slaparja in Maro je obllil prosojni rdeči plamen.

»Kako lepo!« je dahnila mlada žena in se oprijela Slaparjeve roke.

»Kdaj se bova spet videla?« je vprašal Slapar.

»Na Vinski vrh pridem šele v soboto teden, a tedaj za dalje časa. Pojutrišnjem; ne, že jutri me obišči v mestu.« Mara se je oklenila Slaparja. »Milan, šele zdaj vem, kako čudežno lepo je življenje...«

Tako dolgo sta stala na stopnišču tesno drug ob drugem, dokler se ni sonce dvignilo iznad rdečkastih oblakov in se ni rdeči sij spremenil v dnevno luč, v kateri je vse okoli njiju dobilo svojo pravo podobo. —

Naslednji teden so bili dnevi prav topli, v popoldanskih urah naravnost vroči, toda noči so bile še vedno hladne; posebno ob jutrih je pritisnil mraz, da so bile v nevarnosti nežne mladice z drobnimi grozdki.

»To ni nič pravega za gorice,« je dejal sredi tedna Svenšek Turkušu, ko sta se srečala nad vinogradom. »Popoldne taka vročina, zjutraj pa mraz.«

Starec se je ogledal po Dobnikovem vinogradu, opazil sledi pozebe in odvrnil: »Takšno je tudi pri meni. Ne bo pomagalo drugo, kakor da bomo po jutrih kurili. Tako pozno nismo sicer še nikoli, a bomo morali; naj pritisne mraz še bolj, pa bo šla polovica nastavkov.«

»Tudi jaz mislim, da ni druge pomoči. Nekaj sem že pripravil.« Svenšek je pokazal pod vinograd, kjer so ležali kupi rožja in zelenih jelševih in bukovih vej.

Še tistega popoldne so tudi Koreskini in Mundovi viničarji pripravili hosto in rožje. Zjutraj drugega dne je prvi vstal Svenšek. Bilo je še polmračno, zvezde so še svetile na nebu in mesec se je zvito smehljaj na spokojne vinograde. Zrak je

bil hladen, oster. Svenšek je obstal pred hišo. Bližnji griči so se kazali v obrisih, vidne so bile prav za prav le gosposke zidance, stale so po vrhah kakor mogočne graščine. Ko se je spuščal pod jablanami v kotanjo, mu je cvetje prijetno dehtelo. Niti na misel mu ni prišlo, da vinograd ni njegov in da se začne zanj delovni dan šele ob sedmih. Na delo ga je gnala skrb za grozde. Pod vinogradom je malo počakal, nato pa prižgal prvi kup. Dračje se je takoj vnelo. Zaplapolal je visok plamen, ki ga je kmalu začelo dušiti zeleno jevejev in rožje. Zacvrčalo je in gost dim se je potegnil po vinogradu navzgor. Rahel veter je gnal dim proti Mundovemu vinogradu, pod katerim je prav v tem času zakuril tudi Jur. Kolikor je šlo dima na Mundovo, toliko ga je prišlo od tam, ko je veter spremenil smer. Pod Koreskinem sta kurila Trčko in Cafuta, vsak na svoji strani, skoraj pod vrhom pa je ždel pri svojem ognju stari Turkuš. Kmalu je bil ves vrh zavil v gost, dušič dim. Ko se je sonce prikazalo na obzorju, je vse naokoli pritisnil mraz, le nad goricami se je valil topel dim in pripravljaj pot sončnim žarkom. Ko je sonce pregnalo mraz, se je dim razkadiril in vinogradi so se zableščali v sončni luči.

Še nekaj dni je bilo treba kuriti. Svenšek je hodil vsako noč že takoj po polnoči gledat, kakšno je zunaj. Če je kazalo na mraz, je stopil na sep, zaklical navzgor

proti Turkušu in podnetil pripravljene grmade.

Jur je samo podkuril in se vrnil v posteljo. Nekega jutra je prišla k njemu pod vinograd Nanika.

»Mati so šli v mesto in me prebudili,« je povedala še vsa zaspana.

»Pazi na ogenj, če si že vstala,« ji je rekel Jur. »Grem še malo leč!« Pogнал se je proti koči. V veži se je ogledal, skrbno zaprl vežna vrata, jih še zapahnil in stopil v prednjo sobo. Zaradi majhnih oken in dima, ki se je metal okoli njih, je bilo v sobi mračno. Vendar ga je Veselička, ki je bila še v postelji, takoj opazila. Napravila se je, kakor da spi. Tudi potem, ko je stopil k njej in jo tiho poklical, se ni oglasila. Šele ko je hotel leči k njej, se je dvignila in bolj začudena kakor prestrašena zaklicala: »Jur, kaj pa misliš?«

Jur jo je kratko zavrnil: »Kaj je to takšnega!«

»Kaj bo rekel Franc?« se je Veselička še obotavljala.

»Nič ne bo rekel, ker ne bo ničesar izvedel. Sicer pa delam namesto njega,« jo je Jur zavrnil in začel siliti v posteljo.

»Pa vendar...« se je Veselička branila samo še z besedo; umaknila se je k steni, da je imel Jur dovolj prostora poleg nje.

Zunaj se je medtem valil mimo oken gost dim in iz vinograda so prihajali Nanikini vzkliki, ki so jim odgovarjali Lojzovi nekje iz Koreskinega vinograda.

Otroke hranimo pravilno

Za otroka okrog tretjega leta starosti napravimo naslednjo razpredelnico hranil, ki so najvažnejša: kruh, maščoba, meso ali jajce, mleko, sladkor, sir ali sirček, zelenjava, krompir, sadje in sladna kava.

Iz teh jedil lahko za otroka sestavimo nekako takle preprost jedilnik. Za zjutraj: 1/4 litra sladne kave, mleka z ovomaltino ali kakaom, lahko tudi v mleko zamešan rumenjaki, zraven dva koščka kruha z maslom, marmelado ali medom. Za dopoldne: sadje, kos kruha ali keksi, lahko tudi drugo navadno pecivo. Za opoldne: zakuhana zelenjava ali mesna juha z zdrobom, ribano kašico, rezanci, močnikom, rižem, testeninami itd., zraven zelenjave in krompir, kompot ali sveže sadje; tudi včasih drobno razrezano in razkosano meso, zelenjavne, zlasti paradiznikove polivke, razni testeni cmoki, kruhovi ali krompirjevi cmoki, ki morajo biti pa jako dobro prekuhani. Za popoldne: škodelica mlečne kave, kruh ali enostavno pecivo. Za večer: krompirjeve jedi, praženec, pečenjaki, omlete, kipniki, tudi iz zelenjav, testenine s polivkami, pražen močnik, mlečen zdrob, mlečna ali češpljeva kaša itd.

Seveda se ne bomo držali takih jedilnikov vsak dan točno. Naš otrok bo namreč pojedel zdaj več, drugič manj, tega in onega, kar slučajno imamo pri hiši in česar si poželi tudi on. Želja po kakih jedeh, ki nam jih otrok predlaga sam, v mnogočem pomaga k dobremu teku. Moramo pa biti pazljive, da otrok ne postane razvajen in da se razvada čez čas zelo lahko sprevrže v otrokovo nadvlado.

Ko nam naš mali raste in dorašča v šolarja, je včasih njegov tek kar izreden, zlasti popoldne in pred večerom, ko se nadvaja in naskače po mili volji na prostem. Natepava nam kruh. Poje mnogo več kot njegova mati ali celo oče. Pa ne vedno! Nekateri otroci popijejo komaj nekaj toplega zjutraj, opoldne so že siti po prvih žlicah juhe in zvečer imamo borbo, da sploh kaj spravimo vanje. No,

med obema skrajnostima je cel niz prehodov.

Jedilnik za otroka okrog šestih let je podoben jedilniku, ki smo ga že navedli, vendar je bolj šaren, tako da prav za prav je otrok vse z nami odraslimi, če si kuhamo običajno »domačo« hrano. Malo več tega in onega ne škoduje, otrok sam nam

bo pri tem pomagal, da bo označil, kaj mu prija, kaj ne, česa si želi več, česa manj. Njegove želje pa moramo upoštevati samo s preudarkom in zlasti paziti, da mu ne postanejo razvada. Vedno je torej treba najti soglasje med tem, kar imamo pri hiši, med tem, kaj bi otrok rad, in kaj mu mislimo dati.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Sončarica in vročinska kap

Sončarica je bolezen, ki nastane, če smo predolgo z nepokrito glavo na soncu. Pri tem gre manj za vročino kot za posebne, tako imenovane ultravioleto žarke, ki učinkujejo v globino in okvarijo možgane. Kmečkega človeka so stoletja trdega dela na vročem soncu naučila previdnosti. Z golo glavo ne hodi rad na sonce. Tudi utrujen je, ker dela na soncu že od rane pomladi. Zato se sončarica pojavlja navadno pri mestnih ljudeh, ki se — nevajeni sonca — kopajo in sončijo ure in dneve in včasih na soncu celo zaspe. S takim ravnanjem si nakopljejo tako težko sončarico, da nekaterikrat z življenjem plačajo svojo neprevidnost. Takoj ali nekaj ur po sončenju začne hudo boleti glava, človek postane omotičen in celo nezavesten. Vročina naraste do 40° in več, ni pa nujno, da mora pri vsaki sončarici biti huda vročina.

Prva pomoč: hladen prostor; mirno ležanje z visokim vzglavjem; mrzli ovitki na glavo; po požirkih mrzle pijače brez alkohola in črne kave, seveda le pri tistih, ki so pri zavesti.

Če pravilno ravnamo, je sončenje ne le neškodljivo, temveč zelo koristno. Pri

KRALJICA ZDRAVILNIH VRELCEV
pri obolenjih: žolča, jeter, želodca, dihalnih organov, kakor tudi pri stvarjanju peska in kamnov v ledvicah, žolčniku in mehurju, odlična pri gorečici!

ugotovljeni pljučni jetiki in še pri nekaterih boleznih sončenje ne priporočamo, sicer pa naj se sončijo vsi, v prvi vrsti seveda mladina. Sprva previdno, ko pa koža potemni, lahko tudi več ur. Sončenje združimo z igrami, kopanjem in plavanjem.

V poletni vročini ne strižite otrok na golo! Če je to vendarle nujno, jih nekaj časa z nepokrito glavo ne puščajte na sonce. Pijanca, ki je obležal na soncu, zvečite v senco in mu zavarujte glavo.

Sončne opekline nimajo s sončarico mnogo skupnega, čeprav se utegnejo pojaviti istočasno. Navadno niso nevarne. Vneto kožo mažemo z oljem in raznimi kremami, če pa se pojavijo hujše opekline (mehurji), ravnamo tako, kot s pravimi opeklinami in sicer da pustimo mehurje na miru, opečen del telesa pa po-

krijemo na debelo z brezkužnim (sterilnim) blagom. Za sončne opekline in za sončarico so blondinci posebno dovzetni. Ti naj si kožo pred sončenjem zavarujejo s posebnimi mažami.

Nekaj povsem drugega je vročinska kap. Do te prude ne le na soncu, marveč tudi v vročih rudnikih, tovarnah, dvorinah itd. Gre torej za vročino, ne pa za sonce. Posebno nevarna je vlažna vročina: soparen dan, vlaga v rudniku, tovarni, dvorani itd.

Človeško telo stalno proizvaja toploto, najbolj seveda takrat, kadar dela. Odvišno toploto oddaja zraku, ki ga obdaja. Oddaja jo največ s potenjem. Z izhlapevanjem potu se telo ohlaja.

Dobro oblečen in morda še težko obložen gre človek soparnega dne po prašni cesti. Zrak je vroč in vlažen, vetra nobenega. Po koži se nabira pot, pomešan s prahom. Zaradi obleke in ker je zrak vlažen in brez vetra, pot ne more izhlapevati in telo se ne ohlaja. Vročina zastaja v telesu, telo se pregreje. Podobno se godi tudi delavcu v tovarni, kmetici soparnega dne na njivi, če je iz napačne sramežljivosti preveč oblečena in zapeta itd. Težave so prav značilne: žeja, suha usta, zariplost obraza, migljanje pred očmi in šumenje v ušesih, hitro dihanje, naglo bitje srca, tresenje in opotekanje, splošna slabost in končno nezavest. Vročina na-

Železnokapelski Carinthia Lithion vrelci

raste do skrajnih mej, celo do 43° C. Brez hitre pomoči človek umre.

Prva pomoč: od vročinske kapi zatega prenesi v senco ali hladno sobo. Sledi ga in uhlajaj ga s tem, da ga oblivaš z mrzlo vodo in mu dajš na glavo in trup mrzle obkladke. Izvajaj umetno dihanje. Ko pride k zavesti, mu dajaj po malem in pogosto hladnih pijač brez alkohola. Poučeni se bo vročinske kapi varoval, čim opazi prve znake.

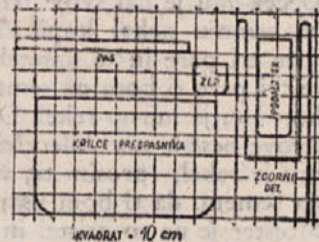
Pri kmečkem delu redkokdaj pride do prave vročinske kapi. Pogosta pa je vročinska kap pri kmečkih otrocih, ki so še v zibki. Preveč oblečeni in pokriti leže

Predpasnik s praktičnimi žepi

Slika kaže predpasnik z žepi, s katerimi lahko prijemamo posodo. Predpasnik je prav čeden. Žepi so iz dvojnega blaga, zato da lahko primemo vročo posodo, ne da bi se opekli. Izdelamo ga iz bombažne tkanine, vsi deli pa so obrobljeni z nazobčanim ali gladkim trakom. Krilce predpasnika zapenjamo na hrbtu z gumbom, sprednji del pa pripnemo na krilce z naramnicami.

Če vam ugaja in če si ga želite sešiti, priobčujemo kraj. Zanj potrebujete 1.80 m blaga, 90 cm širine, ter 15 cm traku. Po priloženem crtežu si napravite kraj. Najprej urežite krilce pred-

pasnika, 4 kose blaga za podaljšek oziroma spodnji del žepa, 4 žepce, sprednji del z naramnicami in pas.

Obrobite vse dele, razen pasu in strani, ki pridejo sešite. Na zgornjem delu krilca našijemo všitke ali naložimo potrebno število gub. Nato ga moramo v pasu nekoliko izravnati tako, da je spodnji rob krilca raven, ko sešijemo zgornji in spodnji del. Žepce podložimo z istim, lahko pa tudi z drugačnim, debelejšim blagom. Napravimo gumbnice na naramnicah in na krilcu, prišijemo gumbe ter predpasnik je gotov.

cele ure v zatohlih izbah. Zaradi muh je zibka pokrita. Ko pride mati po več urah z njive, najde otroka zariplega in s hudo vročino. Ker o vročinski kapi ničesar ne ve, pripisuje vse glistam, maže otroka s česnom in oblaža trebušček s krpami, na-

Naprodaj pri:
RUDOLF SIMONITSCH
Waagplatz 2 Borovlje — Ferlach Tel. 389
in pri vseh ostalih trgovcih

močenimi v toplem olju. Mnogo teh otrok umre. Če najhujše kljub napačni pomoči srečno mine, ostanejo težke prebavne motnje, kakor driska in bljuvanje, ki tudi zahtevajo smrtnih žrtev. Mater! Mislite na vročinsko kap in dajte, da otroci napol nagi uživajo prepotraben zrak in se ne mučijo do vratu zaviti v nezdravih zibkah!

Ko so ogni dogorevali, je prišel Lojz na Mundovo.

»Si že vstala?«

»Saj ne morem spati, ko tako rogovilitel!«

Lojz je iskal besede. Prav za prav jih je imel pripravljene, a nikoli ni bilo prilike, da bi jih bil povedal. Zdaj se mu je zdela prilika primerna. Pogledal je proti Mundovi viničarji in rekel: »Vendar bi bilo tudi spati lepo v tem času. Pri tebi, seveda.«

»Kaj ti le pride na misel!« je vzkliknila Nanika vsa rdeča. Ker pa Lojz v zadregi ni vedel, kako naj nadaljuje, ga je pogledala hudomušno in dostavila: »Saj se nam tako ne mudi.«

»Mudi ne, ampak lepo bi bilo,« je Lojz le našel. Stopil je k dekletu in ga nekam nerodno prijel za roko. »Ali ne, Nanika?«

Nanika ni opazila njegove nerodnosti, čutila je le, kako so njegove roke tople in močne, in videla je, kako gore njegove sicer mirne oči. Mimo njih je pogledala proti viničarji. Dim je bil že tako redek, da je videla, kako je kočja obdana od cvečičih jablan in sliv. Tam že od nekdanji spi v prednji sobi z materjo, v isti postelji. Ali ni tudi njej že nekajkrat prišlo na misel, koliko lepše bi bilo, če bi spal ob njej Lojz.

Tako je mislila, odgovorila pa ni.

IX

Viničarji so obvarovali trto pred mrazom, toda že ji je pretela nova nevarnost, še večja in hujša: peronospora. V vlažnem vremenu se je nevidna prikradla na trto, jo razjedala in grizla, da so listi najprej porumeneli in se zgrbančili, ter se kmalu posušili in odpadli. Kar na lepem je droben grozdek zastal v rasti, zvenel in odpadel. Trta je bila kakor bolnik, le z nekaj listi je še neboljena gledala v svet, dokler še tem listom ni zmanjkalo hrane in so se zvilili in posušili. Medtem ko so se ostale trte šibile od grozda, je bila taka trta že sredi poletja brez listov in brez grozdov. Samo škropljenje je moglo pregnati peronosporo, škropljenje o pravem času.

Tistega jutra so si Jur, Pulko, kočar iz katanje spodaj, in Kelc, kočar s Sladke gore, optrali svetle bakrene škropilnice in odšli na delo, da preprečijo peronospori pot v lepe Mundove gorice. Veselčica, Nanika, njuna mati Gera, in Pulkova hči Trezaja pa so zadele na ramena lesene brente.

Škropilci v raztrganih, preperelih in z modro galico poškopljenih in prepojenih oblekah so počasi in težko stopali od trte do trte, z levico so gonili sesalnico, z desnico pa obračali škropilno cev tako, da je pršila modrikasto brozgo na trto in je šlo čim manj jedke tekočine v izgubo. List za listom se je orosil z modrikastimi kapljicami, prav tako so se pobarvale tudi mladice in drobni nastavki. Škropilcem so ženske, globoko sključene pod težkimi brentami, prinašale brozgo iz odprtih sodov, ki so stali okoli velike cementirane jame gori nad vinogradom. Čeprav je bila brenta zaprta z lesenim zamaškom, je vendar na pokrovu ostalo vselej toliko jedke tekočine, da je ženskam pri hoji tekla za vrat, se jim cedila po ramenih ali si našla pot med grudi, da jih je potem grizlo in jim razjedalo belo kožo. Najhujše je bilo Naniki. Vrvi so se ji zajedale v mehka ramena in galica jo je žgala, da bi ječala. Proti poldnevu je bilo še huje. Sonce je pripekalo naravnost v vinograd, delavcem se je mešal pot s kapljami modre galice in jih žgal v živo. Galica se je na listju in mladicih kar sproti sušila; vinograd je naglo izgubljal sočno zeleno barvo in se odeval v modrikasto.

»Hudičevo delo!« je preklinjal Jur, ki se je bil že odvadil škropilnice. Drugi so zvečine molčali. Slišalo se je le udarjanje sesalk, pršenje brozge in ropotanje z brentami. V prvih popoldanskih urah sta se pokazala nad vinogradom Munda in njegova žena. »Gospod in gospa!« je vzkliknila Nanika. »Jutri bodo obhajali gospenji god,« je pojasnjevala Gera, ki je vedela vse. Kmalu je prišel Munda med nje. Bil je dobre volje, obraz mu je lezel v smeh.

Ogledal si je nekaj trt, dal vsakemu škropilcu po dve cigareti, nato pa poklical Naniko. »Pridi, da boš prinesla vina. Saj se bo prileglo, ne?« Može so se dobrikojče nasmejali. »Potem se boš preoblekla in pomagala gospe, jutri dobimo goste.«

Drugi dan so gostje začeli prihajati že v prvih popoldanskih urah, spodaj v vinogradu pa so škropili kakor prejšnji dan, le Jusovka je nosila brento namesto Nanike, ki je morala pomagati v kuhinji.

»Poglejte Rodovška!« je vzkliknil Jur, ko je šel nad vinogradom postaven možak, ki se je malomarno oziral po vinogradu. »Mešetar mora biti seveda prvi.«

»To je prava haloška kuga,« je Pulko takoj krstil Mundovega nakupovalca vin in prekupčevalca z vinogradu.

»Goljufa nas in gospodo.«

»Lansko leto si je kupil lep vinograd na Mokrem bregu. Pred desetimi leti še ni imel ničesar.«

Rodovšek ni slišal teh besed, a čeprav bi jih bil, bi se prezirljivo nasmejaj. Ne dolgo za njim je prispela večja družba. Illovskega šolskega upravitelja in župnika so vsi poznali, ostale tri moške in dve ženski ni poznal nihče. Družba se je ustavila nad vinogradom in župnik Pogačar je spregovoril s svojim močnim glasom: »Lepe dni nam je naklonil Bog, ljudje lahko opravljajo svoje delo, zato so zadovoljni. Rad gledam delovne in zadovoljne ljudi.« (Se nadaljuje)

Kakšne izgleda obeta prašičereja?

Občutni padec cene klavnih prašičev in podražitev krmil začetkom leta 1953 sta vrgla iz tira takratno naraščanje števila prašičev tako v državnem kakor tudi v deželnem merilu. Prašičereji so v teku leta 1953 močno omejili pripust plemenskih svinj. Tako je od 3. marca, ko so našli okroglo 143.000 brejih svinj, do 3. junija padlo njih število za blizu 11.000. Decembra pa so našli le še 122.000 brejih svinj. V prvem četrtletju 1954 se je število bre-

jih svinj pričelo spet dvigati. V marcu so jih našli okroglo 135.000, kar pa je še vedno za 8000 manj kot marca 1953 in ca. 10.000 manj kot junija 1952, ko so v povojnih letih našli največ brejih svinj.

Temu primerno je proti koncu preteklega leta sledil tudi padec skupnega števila prašičev in ponudbe pitancev in klavnih prašičev na trgu. Ob štetju prašičev so našli:

	skupno prašičev	pitancev in klavn. prašičev	od tega	
			plemenskih svinj	prašičev pod ½ leta
3. 9. 1953	2,700.900	736.568	239.143	1,707.870
3. 12. 1953	2,642.653	967.207	242.935	1,415.828
3. 3. 1954	2,184.591	505.983	257.279	1,403.327

Primerjava gornjih števil kaže sama po sebi vzroke izredno močnega povpraševanja za klavnimi prašiči in pujski v preteklih mesecih. Da je bila ponudba klavnih prašičev nizka, pove primerjava na Dunaju ponujenih in prodanih prašičev. V prvem polletju 1954 so dunajske klavnice kupile le 311.725 prašičev, medtem ko so jih v prvem polletju 1953 kupile 326.109.

Prašiči bodo ostali še naprej zahtevano blago

Dobro poučeni krogi trdijo, da do meseca novembra ponudba ne bo krila povpraševanja po prašičih. Menijo tudi, da bo še v prvih mesecih leta 1955 ponudba nižja od one v istem času preteklega leta. Te trditve se opirajo na dejstvo, da je bilo 3. marca še znatno manj brejih svinj kot isti dan preteklega leta in da so močnejši porast njihovega števila ugotovili šele 3. junija. Ker pa bodo prašiči od teh svinj prišli v zakolj šele v februarju 1955 in ker je bilo v juniju število prašičev še vedno za 10% ono klavnih prašičev in pitancev pa celo za 15% nižje od junija 1953, je ta trditev zelo verjetna. Z ozirom na škodo vsled poplav na Zgornjem in Nižnjem Avstrijskem, nadalje pa na dobo domačih zakoljev in končno na splošno pičlo letino krompirja in tudi žita lahko pričakujemo, da bo konjunktura za prašiče v državnem merilu trajala še nekaj mesecev dalje.

Položaj na Koroškem

Število pitancev in klavnih prašičev je bilo 3. junija za 4,7% nižje od junija 1953, število pujskov nad 8 tednov starosti in pršutarjev pod ½ leta pa za 10,1%. Zato lahko trdimo, da velja zgornja prognoza tudi za Koroško. Če bo v avgustu in septembru vreme ugodno, utegne vsled pojačanega turizma povpraševanje še narasti in se cena izboljšati. Pa tudi za zimske mesece se obeta ugoden razvoj. Število pujskov pod 8 tednov starosti je bilo namreč 3. junija za 12% nižje od števila istega dne v preteklem letu in za 2,8% nižje od števila v marcu. Število brejih svinj je bilo sicer za 11,9% višje kot leto poprej, vendar za 1,2% nižje od marca 1954.

Naši gospodarski zaključki

Zaključki, ki jih na podlagi tega pregleda lahko napravimo, so naslednji:

1. Pitanje prašičev bo v prihodnjih 6 do 7 mesecih rentabilno. Ker bo lahko v celoti temeljilo na doma pridelanih

In kaj krompir?

Krompir je v večini naših kmetij edini poljski tržni pridelek. Prav zato vodi o njem naš kmetovalec vsako leto poseben račun. Pridno ga oskrbuje in komaj da je prišel mesec julij, že koplje po nasadu in gleda za pridelkom.

Letos smo ob pogledu za gomolji videli, da dobrega pridelka krompirja ne smemo pričakovati. Prekomerna moča v maju in v juniju ter deloma tudi še v juliju ni izprala samo hranilne snovi v spodnje plasti zemlje, temveč je — kar nas najbolj prizadene — zelo občutno zavrta nastavek gomoljev, ki se prične prav v tem času. Čim v tem času močno dežuje, ne more nobeno poznejše lepo vreme več nadoknaditi izgub na gomoljih.

Mimo tega je stalno deževje močno oviralo borbo proti koloradskemu hrošču in krompirjevi plesni, tako da sta še

krmilih, bo s pitanjem in prodajo prašičev mogoče vsaj delno nadomestiti

Poleglo žito je uničilo podsevek

Vsak kmetovalec vé iz svojih lastnih izkušenj, da pod gostim zaščitnim posevkom ali pa pod takim, ki ga dolgo pustimo stati, ker čakamo, da bi zorel, nima pričakovati kaj prida podsevek. Še mnogo slabše pa je, če žito leži. Gotovo ste že opazili, da je detelja posebno občutljiva in da v količkaj pregosto sejnanem še bolj pa v poleglem žitu silno razredčena preživi vojo mladostno dobo pod zaščitno rastlino. V takih primerih kaj rada popolnoma propade. Detelja je namreč silno občutljiva za senco. Mnogo boljše je v tem pogledu s travami, one prenesejo mnogo več sence in jim gost ali polegel zaščitni posevek ne škoduje toliko kot deteljam.

Mnogo je primerov, ko stoji poljedelec ob neuspešnih podsevkih in se sprašuje, kaj bi kazalo storiti. Le kadar je podsevek popolnoma uničen, mu je jasno, da je treba strnišče preorati. Vendar ta rešitev še ni zadovoljiva, kajti njivo, kjer je podsevek propadel in ki bi mu morala dati dve leti mnogo najbolj cenene mrve, mora sedaj preorati, v proračunu mrve pa mu vsaj za eno leto nastane velika in prav tako nevarna praznina. Razen tega se v tem primeru utegne zgoditi, da spravi svoj kolobar v nered, kar je lahko druga neugodna posledica v nadaljnji rastlinski proizvodnji.

Vse drugače pa je, če nam je od podsevka tu in tam le še ostalo kakšno mesto z normalno gostimi rastlinami. Krepko si skušamo prigravarjati, da le še ni tako slabo in da se bo še lepo zgostilo in opomoglo. Takšno preudarjanje pa ni stvarno in zelo škoduje naši gospodarski čvrstosti.

Vzemimo za primer, da je neka travno-deteljna mešanica zaradi poleganja zaščitnega sadeža propadla za več kot polovico. Ako jo pustimo takšno, kakršna je, bomo pridelali skozi dve leti v najboljšem slučaju le dobro polovico normalnega pridelka. To pa je za kmetijo velika škoda. Pomislimo, da bo polovica rastlin gospodarsko koristno pridelala samo polovico vseh gnojil, ki bi jih jim nudili. Vsakdo pa tudi ve, da se bo v prazninah veselo bohotil plevel, česar preudaren gospodar ne bo dopuščal.

Da se taki škodi spretno izognemo, nam ne preostane drugega, kot da priza-

ta dva uničevalca krompirja povečala padec letošnjega pridelka krompirja. Nizki pridelek krompirja bo v nasadih, ki so močno napadeni po plesni, tudi še podvržen gnitju v kleti. Zgodnji odkos čime, dokler se bolezen še ni preselila na spodnje dele stebel, in čimprejšnji izkop ter prodaja krompirja sta pri ranih sortah edina pot do kolikor toliko zadovoljivega izkupička.

Spričo tega, da tudi v drugih predelih države za krompir niso imeli boljšega, tu in tam pa celo slabše vreme, večjih težav pri prodaji krompirja ni pričakovati. To in pa ugodni položaj za pitanje prašičev v letošnji jeseni in zimi nudita upanje, da bo cena krompirja morebiti nekoliko boljša od lanske, kar bi bilo prav in za izenačenje naših gospodarskih računov zelo potrebno. Miha pod goro

izgube, ki jih bomo utrpeli s slabo letino pri krompirju in žitu.

2. Krompir, katerega pridelek bo letos podpovprečen, bomo najbolje vnovčili, če ga bomo pokrmili pitancev in — kjer to le gre — ga tudi silirali za pitanje v maju in juniju.
3. Močno povečanje števila prašičev potom pripusta plemenskih svinj v tretjem četrtletju ni priporočljivo. Z ozirom na to, da v poletnih mesecih ponudba pitancev močno pade in da zahteva tujski promet prav v tem času veliko klavnih prašičev med 70 in 100 kg žive teže, pa bo prav, da bomo od septembra naprej pripustili tudi kakšno plemenico več in si tako priskrbeli klavne prašiče za prihodnje poletne mesece. Blaž Singer

deto površino preorjemo. Manjše prazne lehe pa globoko in dobro obdelamo z grebačem in brano ter jih ponovno zasejemo. Stroški tega so samo toliki, kolikor stane seme in obdelava, kar je v primerjavi z vrednostjo zato več pridelane količine mrve komaj omembe vredno.

Če so praznine, ki jih je treba osezati, manjše, pripravimo zemljo tako kot sem že omenil. Če pa gre samo tu in tam za kakšnih par kvadratnih metrov, tedaj zemljo lahko pripravimo tudi z močnimi železnimi grabljami. Take male praznine osezemo z laško ljuljko, ki hitro raste, obilo obrodi in ki daje zelo dobro mrvo. V zemljo jo spravimo plitvo, kar bomo najbolje opravili z mrežno ali trnjevo brano ali pa — na malih prazninah — z grabljami.

Kadar pa je treba ponovno osezati del ali celo njivo, tedaj moramo seveda orati in zemljo prav dobro pripraviti. Treba bo tudi valjati, vendar zemlja ne sme ostati povajana. Najbolje bomo valjanje opravili pred setvijo, ker tako drobno seme ne bo padlo v obstoječe jame in razpoke, temveč ležalo na lepo zgoščeni zemlji enakomerno globoko, kar je za kaljenje semena velikega pomena. Seme moramo spraviti plitvo v zemljo, pri čemer odlično služi setvena ali mrežna brana.

Opozoriti pa moram na to, da bi bila setev zaradi močnih poletnih nalivov brez zaščitnega posevka zelo tvegana. Pod skorjo na površju njive bi setev propadla, kajti z brano, kakor bi to radi, posev-

Koroški Slovenci

Naša skupna volja, da uredimo tudi še poslopje naše kmetijske šole, bodi tako močna kakor sta bili naša želja po tej šoli in borba za njeno ustanovitev. V kolikor še nismo, pomagajmo s svojim prispevkom.

Skupna volja in skupno delo vedno rodita dobre sadove!

ku detelje ne moremo pomagati, ker kalleče in čisto mlade detelje ne smemo brnati. Razen tega bi travno deteljno mešanico v zaskorjeni zemlji hitro prerastli in zadušili pleveli. Preostane nam torej samo, da z neko živo odejo preprečimo oziroma oblažimo razbijaško delo močnega dežja, ki ruši mrvice in ki zemljo zapere in zaskorji.

Odločiti se moramo za zaščitno ali krovno rastlino, ki zemljo sicer hitro pokrije, a preveč ne zaseni in ki jo čim prej lahko spravimo z njive. Izbira ni ravno lahka, kajti žita kot je oves in ječmen nikomur ne bi priporočal sejati, ker jih žitna rja tako močno napade, da sta kot krma popolnoma neuporabna. Tukaj nam stari gospodarji lahko koristno predložijo svojo izkušnjo, namreč, da je ajda prav dobra zaščitna rastlina. Razume se, da jo moramo zavoljo tega sejati nekoliko redkeje. Ajdo lahko pustimo dozoreti, da pridelamo še nekaj zrnja, vendar je za podsevek bolj koristno, če jo pokosimo prej in jo zeleno pokrmimo, ali pa tudi kisamo. Da mladi podsevek ne bi preveč oškodovali, je priporočljivo, če pri košnji oziroma žetvi puščamo daljše strnje.

Ing. Matevž Krasnik

Nekaj o strniščni repi

V veliki meri je pri nas še navada, da sejemo strniščno repo, čeprav nam daje ta le nizke pridelke hranilnih snovi, v jeseni pa ogromno dela pri spravlanju. V tem primeru smo na boljšem, če pridelujemo krmno mešanico.

Repa ljubi srednje težko ilovnato peščeno zemljo, dobro pa uspeva tudi še na lahki peščeni zemlji. Vsled hitrega razvoja, ki traja samo okoli 15 tednov, je razumljivo, da je zahtevna tudi na dobro gnojenje. Repo sejemo po navadi v pšenišče ali za ovsem. Predpogoj pa je, da njiva ni preveč zapleveljena in zemlja v rahlem — godnem stanju. Njivo za repo bomo plitvo preorali. Pri gnojenju repe je važno, da ji damo star, dobro preperel hlevski gnoj. Svež hlevski gnoj namreč privabi bolhače in sovke, ki objedajo mlado listje in tako napravijo občutno škodo. Poglavitno za repo je, da pospešimo razvoj prvih dveh ali treh tednov po vzkalitvi. Zato bi ji dali na ha poleg hlevskega gnoja pod brano še 100 do 150 kg apneno amonijskega solitra, ali pa žvepleno kisli amoniak. Kalijeve soli in superfosfata damo takoj na surovo brazdo 150 do 200 kg. Dušično gnojilo bi ji dali v dveh obrokih in sicer: prvo polovico takoj ob setvi, dočim drugo šele dva do tri tedne po vzniku.

Pri nas se seje repa običajno na široko. Hvaležna pa je, če bi jo sejali v vrste, da se lahko pozneje razredči in okoplje. Zato je priporočljiva setev v vrste od 45 do 55 cm. Na ta način bi se lahko strojno okopavalo in sproti zatiral plevel. Samo na čisti njivi in rahli zemlji lahko pričakujemo, da nam bo repa dobro obrodira in bomo imeli povlačan trud za vloženo delo.

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Za spremembo: Nekaj o čudežih sorodstva!

Sorodniki — to so po domače povedano »zvahta«. Ločijo se po kolenih ali liniji navzdol, potem pa seveda še dalje nazaj, kakor je to važno posebno pri vprašanju, kdo kaj deduje ali »erba«. Prvo in najbolj upravičeno koleno — to so zakonski otroci in otroci teh otrok, torej vnuki, če je otrok umrl in zapustil vnuke ali še dalje, če je tudi vnuk umrl in zapustil otroka. V drugem kolenu dedujejo — če ni pravih in tudi ne za svoje sprejetih otrok, starši umrlega. Če živita še oba, dobita celo zapuščino sama. Če je pa eden od njih umrl, pa tega umrlega otroci na polovico dediščine, drugo polovico pa še živeči del staršev, če tudi tega ni več, pa njegovi posebni otroci. Če so samo skupni otroci obeh, si delijo zapuščino toliko del, kolikor je otrok v tej polovici. Če je umrl eden od staršev brez otrok, drugi del staršev pa še živi, dobi še živeči vse. Če pa je tudi ta umrl, pridejo na vrsto otroci, kakor se je prej omenilo. Vzemimo pa, da so tudi vsi ti že pomrli in niti ni več otrok, pa pridejo na vrsto dedej in babica in teh otroci v tretjem kolenu in če tudi teh ni več, praded in prababica in njih otroci, od otrok otroci, vnuki in njih otroci, kar pa je že vse tako komplicirano, da bomo o tem še kdaj bolj natančno pisali.

Kako je tako sorodstvo včasih zamotano, naj kaže naslednji primer: Dva znanca se srečata in eden drugemu čestita, da je dobil bogato, pridno in lepo vdovo. Novi zakonski mož pa se ne kaže posebno srečnega in pove, da je vdova prinesla že odraslo hčerko v zakon. »Pa saj je ta tudi lepa in pridna« pravi drugi. Novoporočeni zakonski mož to prizna, toda dostavi: »To hčerko je vzel sedaj moj še kar čili oče za ženo in sedaj pazi, kako se to sorodstvo razvija. Ta moj oče je sedaj moj zet. Njegova žena, hčerka moje znevдове, torej moja na pol hčerka, pa je postala moja mačeha! Toda to še ni vse. Jaz sem sedaj tudi po pol sin te mačehe, ker pa je moja po pol hčerka iz prvega zakona moje žene istočasno moja mačeha in jaz nje po pol sin, sva moja po pol hčerka, sedaj moja mačeha, in jaz, nje po pol sin, obenem po pol brat in sestra. Če dobita oče in mačeha, ki je moja po pol hčerka, otroke, sem jaz njih stari oče. S tem sem oče mojega očeta in obenem njegov sin, hkrati pa sem potem moj lastni oče...« »Prosim te, nehaj« zakriči moj prijatelj in zbeži z besedami: »Le glej, da se ti ne zmeša pamet, da boš še svoj lastni sin!«

O teh vrstah sorodstva, dolgih in košatih, bomo morali še kaj bolj natančno napisati.

Koroški velesejem na lastnem prostoru odprt

Včeraj dopoldne je zvezni kancler ing. Raab otvoril letošnji koroški velesejem. Otvoritveni slavnosti so prisostvovali številni tu- in inozemski častni gostje, predstavniki gospodarskega in javnega življenja.

Koroški velesejem, največja gospodarska prireditelja v korist koroškega in celotnega avstrijskega gospodarstva, je letos bolj kot kdaj prej reprezentativna razstava o zmogljivosti, napredku in novostih industrijskega, obrtnega in kmetijskega gospodarstva, posebno na sektorju lesnega gospodarstva in lesno-predelovalne industrije. Sektor lesnega gospodarstva predstavlja, kakor je bilo v načrtu velesejmskega vodstva, v pravem pomenu besede avstrijski lesni velesejem. Oddelek lesnega velesejma je posebno močno zaseden in sicer s 120 razstavljalci, od katerih jih je 60 iz Zpadne Nemčije, ki razstavljajo predvsem lesno-predelovalne stroje.

Letošnji koroški velesejem je prvič po vojni spet na svojem lastnem zemljišču, ki ga je končno v pomladi vrnila britanska zasedbena sila svojemu pravemu namenu. Ogromno dela je bilo treba zmagati na okoli 100.000 kvadratnih metrov

obsegajočem razstavnem prostoru, da je do včerajšnjega dne nastalo z gradbo hal, koj in šotorov takorekoč mestece v mestu. Velesejmsko vodstvo je s smotrnim neutrudnim prizadevanjem, s pomočjo številnih delovnih sil, zadnje dneve z okoli 800 delavci, ki so delali noč in dan, svoj začrtani cilj doseglo. Nad 1000 razstavljalcev razstavlja svoje proizvode v 25 objektih. Razporeditev razstavnih prostorov je posrečeno delo in nudi obiskovalcem prijetno in pregledno sliko. Štirinajst tvrdk je postavilo trdne trajne zgradbe. Med temi so posebne zgradbe nekaterih domačih tvrdk okusno izvede-

ne, kakor na primer zgradba tvrdke Leitgeb, Funder, Stadler, Ave-oprema, Pomona in druge.

Letošnji koroški velesejem ima izrazit mednarodni značaj, kjer so udeležene številne tvrdke iz Zpadne Nemčije, Italije in 28 podjetij iz Slovenije, ki razstavljajo v kolektivni razstavi v paviljonu 24.

Vrsta posebnih razstav dopolnjuje celotno sliko, kakor posebna razstava iz kmetijstva, iznajditeljev, embalaže in drugega več. Raznovrstnost razstavljenih proizvodov iz najrazličnejših sektorjev gospodarstva nudi vsakemu obiskovalcu brez razlike, izobražencu, delavcu in

kmetu ter gospodinjji bogat in nad vse poučen zanimiv vpogled v sodobno stanje gospodarskega razvoja.

Kakor vsako leto, je tudi letos pomemben oddelek koroškega velesejma bogato zaseden zabavni park, ki nudi obiskovalcem razstave, ki se pri obilici pregledanih predmetov utrudijo, priložnost prijetnega oddiha in razvedrila. Posebno zvečer nudi čarobno razsvetljen zabavni park vsakemu obiskovalcu spremembe polno doživljanje. Zelo privlačen je tudi veliki restavrant, ki lahko sprejme 2.500 gostov.

Velesejem je dnevno od 9 do 19 ure odprt, zabavni park pa do policijske ure. Dnevne vstopnice stanejo 8 šilingov, z nakupom vstopnice pa sprejme vsak tudi srečko vrednostne loterije. Večerna vstopnica v zabavni park stane 1 šiling.

Obiščite v Celovcu

Volkskeller

Prvovrstni obed in večerja
po najnižjih cenah

Ogal Kolodvorske ceste (Bahnhofstrasse)
Avtobusna postaja (Autobahnhof)

Ustan. 1874

**Harmonike-Akordeoni
R. NOVAK**

CELOVEC — KLAGENFURT

Ebentalerstrasse 7

Samo pri nas mogoča veleizbira vseh običajnih
harmonik in akordeonov.

Koroški velesejem — velika razstavna hala.

V prikaz imamo na koroškem velesejmu
(Block B)

nemške Holder Diesel traktorje
štedilnike in peči
pralne stroje
vse vrste kmetijskih strojev

Hans Wernig

CELOVEC — KLAGENFURT

Paulitschgasse / Tel. 35-02

AVE-MÖBEL

spalnice
stanovanja

izborna oprava s tovarniškimi

jamstvom

Ne zamudite obiskati razstavo v

AVE-PAVILJON

na velesejmskem prostoru

STADT-Garage

Lastnik Franz LIEGL

Bencin B. B, mehanika — Diesel priznana olja / Nočna in nedeljska služba

Celovec — Klagenfurt, Völkermarkter Ring 14

Telefon 51-08

Pinter Hermann
UVOZ — VELETRGOVINA

CELOVEC — KLAGENFURT, Rennplatz 4 / Telefon 31-84

SADJE
ZELENJAVE
JUŽNO SADJE
ŽIVILA
KONZERVE

CARIMPEX CELOVEC — KLAGENFURT, Gabelsbergerstrasse 24
Telefon 24-98

Izvaža: uvozne, izvozne, tranzitne in reeksportne posle
uvaža: sadje, zelenjavo in druge prehrabene artikle, krmila
izvaža: poljedelske in druge stroje, orodje, tehnični material ter artikle široke potrošnje

Generalni zastopnik za Avstrijo podjetja „Agrotehnika“, export-import, Ljubljana,
Miklošičeva 6

V. LEITGEB SÄGE- U. KYANISIERWERKE · HOLZFASERPLATTENFABRIK · KUHNSDORF KÄRNTEN AUSTRIA

Koroški velesejem 1954 — velesejmski prostor

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.05 Glasbeni jutranji pozdrav — 8.30 Pozdrav zate — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert.

Poročila dnevno: 5.49, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 19.45, 22.00, 00.00.

Sobota, 7. avgust:

8.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 11.00 Dobre volje predpoldne — 14.30 Vreča želja za sobotno popoldne — 15.30 Iz vseh dolin zveni — 16.20 Kakor se vam dopade — 18.30 Poje vinkalni kvintet — 21.00 Vidite, to je dunajsko.

Nedelja, 8. avgust:

7.05 S pesmijo pozdravljamo in voščimo — 10.00 Maša — 11.05 Misli so sile — 11.30 V neznane daljave — 14.00 Lovska ura — 14.45

RADIO PROGRAM

Pozdrav zate — 18.30 Vesela otroška dežela — 19.00 Šport — 20.00 Observatorij Šlagerjev — 21.50 Mojstri pesmi.

Ponedeljek, 9. avgust:

14.30 Slovenska oddaja — 15.00 Domači zbori — 16.20 Za naše male — 17.00 Kulturna poročila — 18.45 15 pestrih minut — 20.05 O, te ženske.

Torek, 10. avgust:

14.30 Slovenska oddaja — 15.00 Otroška ura — 18.00 Agrarno-politični pregled — 18.30 Slovenska oddaja — 20.00 Slušna igra — 22.15 Športniki pred mikrofonom.

Sreda, 11. avgust:

14.30 Slovenska oddaja — 15.00 Prepir-

ljiva kmetija (kmečka pravljica) — 16.30 Koroški knjižni kotiček — 17.15 Dragi poslušalec — 20.00 Leteči mikrofoni — 22.15 V nežnem ritmu.

Četrtek, 12. avgust:

14.30 Slovenska oddaja — 17.25 Ali že veste? — 18.30 Slovenska oddaja: Za našo vas — 18.50 Kmečka oddaja — 20.05 Usoda v Hollyhoodu — 21.40 Čar ljubezni v vsem svetu — 22.15 Nočna glasba.

Petek, 13. avgust:

14.30 Slovenska oddaja — 15.45 Počitnice z glasbo — 17.00 Kulturna poročila — 17.30 Godba na pihala — 18.30 Radio-nasveti za vsakogar — 20.05 Radijska igra: „Mesto brez tajnosti“.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 6.30 Radijski koledar in prireditve dneva — 7.00 Pregled tiska — 7.30 Za gospodinje — 8.30 Za pionirje — 12.20 Za naše kmetovalce — 13.15 Zabavna glasba — 15.30 Zeleži ste — poslušajte (razen ob sredah) — 16.00 Utrinki iz literature — 16.15 Promenadni koncert — 17.10 V plesnem ritmu — 19.00 Zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 23.00 do 24.00 na valju 327,1 m Oddaja za tujino.

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 8.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.